

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA 2021
VIII. volební období

Těsnopisecká zpráva o schůzi
Poslanecké sněmovny Parlamentu

Schválený pořad 108. schůze Poslanecké sněmovny

1. Zpřísnění trestu za násilné chování vůči ženám a dalším možným obětem a nepodmíněné tresty za znásilnění

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA 2021
VIII. volební období

TĚSNOPISECKÁ ZPRÁVA
o 108. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu
konané dne 9. června 2021

Obsah:

Strana:

9. června 2021

Schůzi zahájil místopředseda PSP Vojtěch Píkal.

Usnesení schváleno (č. 1697).

Schválen pořad schůze.

1. Zpřísnění trestu za násilné chování vůči ženám a dalším možným obětem a nepodmíněné tresty za znásilnění

Řeč poslankyně Barbory Kořanové	5
Řeč poslance Jakuba Michálka	8
Řeč místopředsedy PSP Tomia Okamury	9
Řeč poslankyně Markéty Pekarové Adamové	10
Řeč ministryně spravedlnosti ČR Marie Benešové	12
Řeč poslankyně Jany Černochové	13
Řeč poslance Jana Bartoška	15
Řeč poslance Miloslava Janulíka	18
Řeč poslance Františka Kopřivy	20

Další část schůze řídil místopředseda PSP Tomio Okamura.

Řeč poslankyně Jany Černochové	23
Řeč poslankyně Taťány Malé	24
Řeč poslankyně Heleny Válkové	26
Řeč poslankyně Jany Pastuchové	26

Další část schůze řídil místopředseda PSP Vojtěch Filip.

Řeč poslankyně Olgy Sommerové	27
Řeč poslankyně Zuzany Ožanové	28
Řeč poslankyně Heleny Válkové	29
Řeč poslankyně Věry Adámkové	32
Řeč poslance Patrika Nachera	34

Řeč poslankyně Kateřiny Valachové	35
Řeč poslankyně Marcely Melkové	36

Projednávání bodu bylo přerušeno.

Zahájení schůze Poslanecké sněmovny

9. června 2021

Přítomno: 137 poslanců

(Schůze zahájena v 11.58 hodin.)

Místopředseda PSP Vojtěch Píkal: Vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci, budeme pokračovat v dnešním jednání. Vážení členové vlády, pokud tu nějací jsou, vidím paní ministryně, takže zahajuji 108. schůzi Poslanecké sněmovny.

Aby byla zaznamenána naše účast, nejprve vás všechny odhlásím a prosím, abyste se znovu přihlásili svými identifikačními kartami. Pan poslanec Holomčík bude hlasovat s náhradní kartou číslo 15.

Dále byly doručeny následující omluvenky: pan předseda vlády Andrej Babiš se nám omlouvá od 12 hodin do konce jednacího dne z pracovních důvodů, dále paní ministryně Maláčová se nám omlouvá z dnešního jednacího dne z pracovních důvodů, pan ministr Toman se nám omlouvá z dnešního jednacího dne ze 107. a 108. schůze z pracovních důvodů. Pan poslanec Bauer se omlouvá z dnešního jednání pléna, tedy předpokládám ze všech tří schůzí, z pracovních důvodů, pan poslanec Bžoch se omlouvá z dnešního dne z pracovních důvodů, pan poslanec Dvořák se omlouvá od začátku do konce jednacího dne z důvodu nemoci, paní poslankyně Gajdůšková se omlouvá ze 107. schůze z pracovních důvodů, pan poslanec Jáč se omlouvá od 15 hodin z rodinných důvodů, paní poslankyně Kozlová se omlouvá z dnešního celého jednání z důvodu nemoci, paní poslankyně Pastuchová se omlouvá z dnešního celého jednacího dne z rodinných důvodů, pan poslanec Pražák se omlouvá z dnešního jednacího dne z pracovních důvodů, pan předseda Stanjura se omlouvá ze 108. schůze z pracovních důvodů, pan poslanec Tureček se omlouvá dnes mezi 12. a 20. hodinou z rodinných důvodů, pan poslanec Vácha se omlouvá z celého jednacího dne z osobních důvodů a pan poslanec Grospič se omlouvá ze 107. schůze od 9 hodin z důvodů dopravních železničních komplikací.

To byly omluvenky. Náhradní karty a jejich čísla budou použity ze 107. schůze, stejně tak omluvenky, které zazněly již na 107. schůzi a pokrývaly by i tento čas, tak dále platí.

Tuto schůzi svolal předseda Poslanecké sněmovny podle § 51 odst. 4 našeho jednacího řádu na základě žádosti 43 poslanců. Pozvánka vám byla rozeslána ve středu 2. června tohoto roku elektronickou poštou.

Nyní přistoupíme k určení ověřovatelů schůze. Navrhuji, abychom určili poslankyni Kateřinu Valachovou a poslance Jaroslava Holíka. Svolal jsem kolegy do sálu.

Navrhl jsem ověřovatele, pokud někdo nemá jiný návrh, budeme hlasovat. Jiný návrh nevidím.

Zahajuji tedy hlasování o určení ověřovatelů. Ptám se, kdo je pro? Kdo je proti? Děkuji vám.

Hlasování číslo 1, je přihlášeno 133 poslanců a poslankyň, pro 126, proti 2.

Konstatuji, že jsme ověřovateli této schůze určili paní poslankyni Valachovou a pana poslance Holíka.

Nyní přistoupíme ke stanovení pořadu 108. schůze, jehož návrh je uveden na pozvánce. Připomínám, že podle § 54 odst. 7 zákona o jednání řádu rozhodne sněmovna pouze

o pořadu uvedeném v žádosti. Nelze navrhnout žádnou změnu ani doplnění pořadu, rovněž tak nelze rozšiřovat schválený pořad.

Pokud se nikdo nehlásí s přednostním právem, nyní budeme hlasovat o celém návrhu pořadu 108. schůze Poslanecké sněmovny, tak jak byl písemně předložen.

Zahajuji hlasování číslo 2. Ptám se, kdo je pro navržený pořad této schůze? Kdo je proti? Děkuji.

Hlasování číslo 2, je přihlášeno 137 poslanců a poslankyň, pro 122, proti 4.

Konstatuji, že návrh pořadu schůze byl schválen.

A nyní tedy přistoupíme k jedinému jednacímú bodu, a tento bod se jmenuje

1.

Zpřísnění trestu za násilné chování vůči ženám a dalším možným obětem a nepodmíněné tresty za znásilnění

Prosím, aby se slova ujala za navrhovatele tohoto bodu paní poslankyně Barbora Kořanová, která, bude-li souhlasit, se zároveň stane jeho zpravodajkou. Paní poslankyně souhlasí. Prosím vaše kolegy ještě o větší klid a prosím, máte úvodní slovo.

Poslankyně Barbora Kořanová: Dobrý den, kolegyně, kolegové, vážený pane předsedající, vážení členové vlády, předstupuji před vás jako svolavatel této mimořádné schůze, abych vás seznámila z důvody jejího svolání a vůbec iniciování. Lhala bych, kdybych vám řekla, že pan už teď bývalý kolega Dominik Feri a jeho kauza nemají s dnešní schůzí nic společného. Mají. Nejde však o to, že byl nařčen ze sexuálního obtěžování a násilí na ženách, to mi zde naprosto nepřísluší soudit. Žijeme v právním státě a já samozřejmě ctím presumpci nevinny bez ohledu na jakoukoli politickou příslušnost.

Co však považuji za skutečně skandální, jsou výroky pánů zákonodárců, ať už jde o poslance TOP 09 Schwarzenberga, nebo ctěného pana senátora Czernina. Nebudu je zde opakovat, protože tím nechci snižovat vážnost a dekorum tohoto jednání. Pro mnoho osob, které nás nyní sledují, by navíc nemuselo být jednoduché je znovu slyšet. Pánové se ve svých vyjádřeních snažili bagatelizovat a zpochybňovat výpovědi žen, které bývalého poslance TOP 09 Dominika Feriho viní ze závažných násilných činů se sexuálním motivem. Tyto výroky obou pánů by mne přenesly do 19., možná 18. století. Dokážete si představit, kdyby toto například zažil člen hnutí ANO? Jak by reagovala Poslanecká sněmovna?

Místopředseda PSP Vojtěch Píkal: Paní poslankyně, já si dovoluji vás přerušit. Myslím si, že vaše úvodní slovo je dostatečně důležité na to, aby mu kolegové věnovali pozornost, a vyzvu jak nalevo, tak napravo, aby případně ty diskusní skupinky rozpustili. Prosím, pokračujte.

Poslankyně Barbora Kořanová: Děkuji, pane místopředsedo. Dokážete si představit, jakou reakci by vyvolalo, kdyby se toto dělo nebo kdyby tyto výroky pronesl někdo z členů hnutí ANO nebo prezident republiky? No, já vám to řeknu. Opozice by nás rozcupovala, byly by svolávány mimořádné schůze nebo vyšetřovací komise, jak je zvykem této Sněmovny a tak dále.

Reakce na výroky pana Schwarzenberga byly o něco vlažnější. Například ctěná paní kolegyně Sommerová hovořila o tom, že pan poslanec TOP 09 Schwarzenberg byl vychován

a formován jinou dobou. No, já bych nyní chtěla vyslovit názor, že sice nevím, jaká výchova probíhá na českých či rakouských hradech a zámcích, ale jsem přesvědčena o tom, že většina v této Poslanecké sněmovně nijak nebagatelizuje sexuální násilí, neponižuje oběti sexuálního násilí a nahlíží na pachatele sexuálního násilí jako na mimořádně nebezpečné zločince.

Je to i důvod, proč jsem iniciovala svolání této mimořádné schůze, protože se domnívám, že po zmíněných výročích, z nichž jeden pronesl člen této sněmovny, ale i druhé komory Parlamentu ČR, musí směrem k veřejnosti zaznít. Sněmovna se musí jasně postavit na podporu těmto obětem a dát jasný signál, že jakákoli bagatelizace těchto skutků je naprosto nepřijatelná.

Místopředseda PSP Vojtěch Píkal: Paní poslankyně, znovu vás přeruším, protože na mě kolegové signalizují, že není vůbec slyšet. Děkuji. Prosím, pokračujte, třeba to vydrží.

Poslankyně Barbora Kořanová: Děkuji vám. Půjdu nyní k meritu věci. Osobně se domnívám, že v českém právním řádu je velký prostor pro nutné změny, které by se týkaly sexuálního násilí. Osobně zde vidím dvě zásadní roviny. Prvním bodem, který vám představím, je přesnější definice toho, co vlastně znásilnění je, tedy úprava jeho skutkové podstaty. Česká republika zatím v rámci Evropské unie nebo Evropy nepatří mezi státy, jejichž zákonná úprava znásilnění je založena na nesouhlasu oběti nebo neschopnosti oběti projevit svoji vůli. Mezi tyto státy, které skutkovou podstatu znásilnění na souhlasu staví, patří například Spolková republika Německo, Spojené království Velké Británie nebo Dánsko, jehož právní úprava je mně asi nejbližší.

Ráda bych navrhla, abychom trestný čin znásilnění založili nejen na tom, že je pachatel ten, kdo za použití násilí nebo pohrůžky násilí anebo jiné těžké újmy vykoná s jinou osobou pohlavní styk proti jeho vůli, ale i ten, a to je velmi důležité, kdo s jinou osobou vykoná pohlavní styk, využívaje toho, že není schopna právě projevit svou vůli nebo není schopna klást odpor proti takovému jednání, a to například z důvodu, že se nachází ve stavu bezbrannosti, nebo z důvodu obavy o svůj život nebo zdraví, nebo závislosti na něm, anebo v důsledku jeho postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu. Touto změnou bychom docílili zejména toho, že znásilnění již nebude muset být nutně spojováno jen s fyzickým násilím, a tedy nebudou vůbec žádným způsobem zpochybňovány výpovědi žen, na nichž nebudou nalezeny stopy fyzického násilí. Tak dnes máme v podstatě trestný čin znásilnění definován.

Jakkoliv mně osobně je bližší model dánský a založení legislativy na nesouhlasu či souhlasu, tak chápu, že v této Sněmovně existuje značná část poslanců... (Poslankyně ztrácí hlas a odkašlává si.) Omlouvám se. Jakkoliv mně osobně je bližší model dánský a založení legislativy na souhlasu či nesouhlasu, tak chápu, že v této Sněmovně existuje značná část poslanců, která slovo "souhlas" v redefinici znásilnění považuje za kontroverzní a pravděpodobně by takovou změnu nepodpořila. Osobně tedy nejsem úplně spokojena, avšak politika je zkrátka umění možného, hledání kompromisu je nevyhnutelné a já to naprosto respektuji.

Ráda bych zde ještě předem reagovala na několik poznámek nebo dotazů, které v diskusi možná zazní anebo už zazněly. Někteří z vás se možná budou ptát, proč tedy neratifikovat raději Istanbulskou úmluvu. Důvod je jednoduše takový, že úmluva sama o sobě se nevěnuje pouze sexuálnímu násilí, ale i dalším oblastem, které mohou být pro značnou část v této Sněmovně, včetně mě, problematické a celý proces by se výrazně prolongoval. Další poznámkou bude jistě odkaz Sněmovny na to, zda chci v České republice zavést nebo vyvolat vlnu na bázi Me Too neboli jakési české Me Too. Nechci. Jsem zastánkyní práva na

spravedlivý proces a vinný je pro mne ten, až ten, koho tak uzná soud. Bude stále na žalobcích, aby obviněnému prokázali vinu. A bude stále platit zásada in dubio pro reo, tedy že nejasné důkazy nemohou být přičteny k tíži obviněného. Falešná obvinění, se kterými je ve všech soudních řízeních nutné počítat, budou i nadále stíhána dle platných právních norem, a to je, kolegové, velmi důležité i pro mne. Ráda bych tedy shrnula, co je mým cílem.

V první řadě chci, abychom prostřednictvím uzákonění projevení vůle kladli důraz na to, co oběť udělala pro to, aby obviněnému dala najevo, že nemá o pohlavní styk zájem, ale i na to, co vedlo obviněného k domněnku, že oběť se stykem souhlasí. Kolegové, i kolega Nacher, o tom tady určitě budou hovořit. Mnou a dalšími kolegy navrhovaná redefinice bude mít také velký symbolický význam a oběti sexuálního násilí může vést k tomu, že trestný čin ohlásí, protože v současné době znásilnění ohlašuje pouze menšina těchto obětí. Omlouvám se... (Poslankyně pije vodu.) Cílem dnešní schůze tedy je vyslechnout zde naprosto transparentně, před zraky veřejnosti názory jednotlivých poslaneckých klubů na změny v platné trestní legislativě, které později budu reflektovat při tvorbě příslušné legislativy.

My jsme v kooperaci s paní profesorkou Válkovou, ale i s Ministerstvem spravedlnosti připravili změny legislativy, které by mohly tyto mé požadavky, mé osobní požadavky reflektovat, a budu ráda, když se na to podíváme společně a tu diskusi zde zahájíme. V případě, že by zde panovala vzácná shoda na změnách v dané legislativě, tak se domnívám, že bychom jej mohli přijmout ještě v nynějším volebním období. Osobně jsem jako zástupce největšího poslaneckého klubu ochotna pro to udělat maximum i s ohledem na to, že bych to považovala za důstojné zakončení současného volebního období.

Dnes jsem již několikrát hovořila o symbolice, a proto dnes navrhnu usnesení, o jehož podporu vás tímto žádám, protože se domnívám, že je tím nejmenším, co můžeme udělat, ale zároveň se jedná o důležitý signál do české společnosti. Usnesení má devět bodů. Já jsem je připravovala s kolegy, například z Pirátské strany, vlastně obdržely je dnes všechny kluby napříč Poslaneckou sněmovnou, i ve spolupráci s neziskovými organizacemi. To usnesení zní: "Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR:

I. Deklaruje svůj odmítavý postoj k jakémukoliv projevu násilí v České republice.

II. Konstatuje, že sexuální násilí patří mezi mimořádné..." (Vystupující se odmlčela kvůli nadměrnému hluku.)

Místopředseda PSP Vojtěch Píkal: Paní poslankyně, já vám rozumím. Potřetí vyzývám kolegy ke klidu. Je načítán návrh usnesení, myslím si, že by bylo vhodné, abychom ho všichni slyšeli. Pokud vás to nezajímá, tak prosím přeneste své diskuse mimo jednací sál. Tak prosím.

Poslankyně Barbora Kořanová: Děkuji, pane místopředsedo.

"II. Konstatuje, že sexuální násilí patří mezi mimořádně závažné projevy násilí, a to i vzhledem k tomu, jak nebezpečné a celoživotní dopady může mít na oběti těchto násilných činů.;

III. Vyjadřuje svou plnou podporu a účast obětem sexuálního násilí v České republice a vyzývá je, aby se v případě, že na nich bylo, je či bude páčáno sexuální násilí, s důvěrou obracely na orgány trestní soustavy a toto jim hlásily." (Poslankyně kašle.) Alergie, omlouvám se.

"IV. Deklaruje svou plnou připravenost vytvořit a přijmout návrh úpravy zákona o ochraně obětí trestných činů, který bude zahrnovat legislativní opatření za účelem zlepšení

postavení obětí, zejména zvláště zranitelných, především zabránění sekundární viktimizace opakovaného traumatu a stigmatizaci.

V. Vyjadřuje svou vděčnost a úctu všem, kteří se snaží obětem sexuálního násilí pomoci a poskytnout jim podporu.

VI. Žádá Ministerstvo spravedlnosti České republiky, aby prostřednictvím Justiční akademie a dalších svých orgánů provedlo edukaci soudců ve věci soudních řízení s pachateli a oběťmi sexuálního násilí.

VII. Žádá Ministerstvo vnitra České republiky, aby provedlo edukaci příslušníků Policie České republiky ve věci přístupu k obětem sexuálního násilí se zvláštním zaměřením na přístup příslušníků Policie České republiky ve chvíli, kdy oběť sexuálního násilí trestný čin ohlašuje.

VIII. Žádá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, aby do začátku roku 2022 připravilo metodický materiál pro práci vyučujících v oblasti primární prevence sexuálního násilí a vypracovalo standardy pro poskytovatele primární prevence v oblasti sexuálního násilí.

IX. Žádá zřizovatele základních a středních škol, aby prostřednictvím všech dostupných metod provedli osvětu mezi žáky a studenty v českých vzdělávacích zařízeních ve věci prevence a důsledku sexuálního násilí a aby zajistili, že osvěta v dané oblasti bude ve vzdělávacích zařízeních probíhat pravidelně i v následujících letech."

Závěrem bych ráda řekla, a věřím, že nyní nemluvím jen za sebe, že znásilnění je natolik závažným trestným činem, že si zasluhuje pozornost této Sněmovny. Musím vám, kolegyně a kolegové, upřímně říci, že příběhy obětí sexuálního násilí ve mně vyvolávaly nesmírné emoce a k pachatelům těchto činů cítím nepřekonatelný odpor.

Z mé strany je to nyní vše. Děkuji za pozornost a těším se na kultivovanou diskusi. Děkuji.

Místopředseda PSP Vojtěch Píkal: Děkuji za toto úvodní slovo. Paní poslankyně souhlasila s tím, že se stane zpravodajkou, takže ji poprosím, aby zaujala své místo u stolu zpravodajů a sledovala odtud diskusi a návrhy.

Než přejdu k přednostním právům, která už tady mám čtyři, tak bych ještě požádal předsedy klubů nebo jejich představitele, aby zvážili nějakou dohodu, jak budeme pokračovat v době, která by běžně byla určena pro obědovou pauzu, protože těch přihlášek je poměrně hodně.

Jako první se mi s přednostním právem přihlásil pan předseda Michálek, poté pan předseda Okamura, poté paní předsedkyně Pekarová Adamová, poté paní ministryně spravedlnosti a poté paní poslankyně Černochová. Pan předseda Michálek nyní.

Poslanec Jakub Michálek: Děkuji za slovo. Vážené kolegyně, vážení kolegové, myslím, že všichni vnímáme obavy žen. Všichni jsme četli průzkumy, ze kterých vyplývá, že znásilnění je jedna z věcí, kterých se ženy bojí nejvíce, i když jde o problém, který se týká jak žen, tak mužů.

Chci říct, že za nás, za klub Pirátů, jednoznačně podporujeme lepší úpravu příslušné skutkové podstaty v trestním zákoníku a že jde o záležitost, kterou řešíme dlouhodobě. Nejde pouze o kauzu jednoho člověka, ale jde o systémový přístup, protože my jsme ve spolupráci s organizacemi, které se věnují obětem sexuálního násilí, tak jsme se začali této problematice věnovat. Už v zimě jsme požádali Parlamentní institut o zpracování přehledové úpravy

ostatních států EU ve vztahu k vymezení skutkové podstaty trestného činu znásilnění, takže tím vznikl poměrně kvalitní materiál, který může být jedním ze vstupů do poučené diskuse o tom, jak má vypadat výsledná právní úprava.

Já jsem vás chtěl také pozvat na seminář, který se bude konat k této problematice. Věřím, že časový prostor, který se nám podařilo vytvořit, využijeme k tomu, abychom dali dohromady návrh, který už bude moci být projednán na tom semináři. Ústavně-právní výbor dnes odsouhlasil, že v červenci bychom uspořádali pod záštitou ústavně-právního výboru seminář na téma sexuální násilí. Tam bychom rádi pozvali trestní právníky, zástupce jak z justice, tak organizací, které pracují s oběťmi těchto trestných činů, advokáty, kteří mají zkušenosti, a tam by proběhly i prezentace analýz na základě dat o ukládání trestů, komparativních analýz z jiných členských států Evropské unie, a myslím si, že by to byl vhodný prostor, kde bychom mohli už prezentovat nějakou výslednou variantu.

Myslím, že na dnešním ústavně-právním výboru převážil názor, že zásadní změny trestního zákoníku by se neměly dělat za několik dnů nebo v uvozovkách na koleně, ale že to je problematika, které se chceme věnovat důkladně, najít shodu jak odbornou, tak politickou mezi více stranami, aby se nám podařilo dosáhnout výsledku, který přetrvá. Takže minimálně my Piráti se budeme určitě účastnit pracovní skupiny, která vzniká za účelem přípravy takového návrhu. Je tady několik různých variant, ale všichni víme, že je potřeba skutkové podstaty detailně domyslet, abychom skutečně vytvořili něco, co pomůže obětem a nebude to pouze mediální výstup, který bychom prezentovali. Takže v rámci toho srovnání určitě je možné se podívat na různé varianty, které mají evropské státy i v definici trestného činu znásilnění, ať už je to znak skutkové podstaty, že došlo k nedobrovolnému pohlavnímu styku, nebo přes nesouhlas, nebo i variantu souhlasu. Samozřejmě tak, abychom zvažili i různá rizika, která jsou spojena s různými variantami, abychom to skutečně informovaně vyhodnotili a vybrali to, co bude mít oporu i v aplikaci právních předpisů.

Já jsem se sešel se zástupci organizací, které pomáhají obětem znásilnění. Oni vyjádřili určité obavy právě i ve vztahu k tomu, aby byl návrh širý horkou jehlou, takže přimlouval bych se tu za to, abychom ten návrh skutečně promysleli a nesnažili se to přibalit k jinému návrhu, který máme, který se týká mezinárodní spolupráce v trestních věcech, kam by se to dalo asi načíst. Ale současně si myslím, že ten návrh ještě není úplně zralý na to, abychom ho tímto způsobem projednali.

Klub Pirátů určitě podpoří to usnesení, jak ho načetla tady kolegyně Kořánová, a podrobněji by naše stanovisko v rozpravě osvětlil František Kopřiva, kterého jsem pověřil, aby za Piráty přednesl podrobnější stanovisko jménem našeho poslaneckého klubu. Děkuji za pozornost.

Místopředseda PSP Vojtěch Píkal: Děkuji. Budeme tedy pokračovat v přednostních právech před otevřením rozpravy. Jako další byl ohlášen pan místopředseda Okamura, kterého ovšem teď nevidím v sále. (Poslanec hovoří u lavice vlevo.) Pane místopředsedo! Pan místopředseda Okamura! Máte slovo.

Místopředseda PSP Tomio Okamura: Vážené dámy a pánové, v souvislosti s kauzou poslance koalice SPOLU Dominika Feriho, který je ženami obviněn z několikanásobného znásilnění a sexuálního obtěžování, se objevují další svědectví. Jenom pro upřesnění bych upřesnil, kdo tvoří koalici SPOLU: Je to ODS, KDU-ČSL a TOP 09. Skandální na tom všem je, že snad nejznámější poslanec koalice SPOLU a čestný předseda TOP 09 Karel Schwarzenberg jednání svého kolegy Dominika Feriho veřejně schvaluje. Ponižování, sexuální násilí a obtěžování je podle Schwarzenberga asi v pořádku a za chování poslance

Dominika Feriho vůči ženám se omlouvat nehodlá. Chování dnes už bývalého poslance Dominika Feriho je pro SPD zcela nepřijatelné a zcela amorální.

V hnutí SPD jsme obecně pro zpřísnění trestů za znásilnění, viz nedávná kauza znásilnění nezletilé české dívky u Terezína nelegálním africkým islámským migrantem, za který dostal tento odporný násilník směšný trest. Připomenu, že dostal pouhé dva roky, a až po odvolání čtyři roky. Ovšem maximální sazba je dva až deset let. Takže tímto způsobem dneska posuzují české soudy znásilnění nelegálním africkým muslimským migrantem, který tady vůbec nemá co dělat. A kdyby platily návrhy SPD na nulovou toleranci nelegální migrace, tak by tady asi ani nebyl.

Takže samozřejmě vzhledem k této situaci, kdy na základě právě té liberální proimigrační politiky, co tady razí prounijní strany, se tady pohybují volně nelegální migranti, tak samozřejmě byl zničen, zničen život mladé nezletilé dívky, která si bude nést celoživotní trauma. Z tohoto pohledu samozřejmě je potřeba zpřísnit ty sazby, aby byly skutečně odrazující. A to ještě připomenu, že tomuto kriminálníkovi a násilníkovi má Česká republika z peněz daňových poplatníků ještě platit jakousi léčbu. To je opravdu už úplně směšná záležitost. No směšná – je to úplně neuvěřitelné! Já jsem někde říkal, že by si zasluhoval – a ostatně, dělá se to v České republice, není to nic nelegálního – já myslím, že tady by byl optimální trest kastrace. To je podle mého názoru adekvátní trest. Tento násilník měl být odsouzen ke kastraci, ta se ostatně provádí u sexuálních deviantů v České republice. No ale on dostane dva roky a potom až horko těžko čtyři, místo aby dostal aspoň to maximum deset let. Takže z tohoto pohledu zajisté je to nedostatečné a my jsme pro zpřísnění jejich trestních sazeb.

Na druhou stranu je ale vždy důležité posouzení každého případu individuálně soudem. Zároveň je nutné odmítnout pokusy aktivistů fakticky využít kauzu k dalšímu prohloubení kontroly nad soukromým životem lidí a zavádět systém kontrolovatelných souhlasů se sexuálním kontaktem. V souvislosti s kauzou poslance Feriho se však odkrývají v médiích další znepokojivé informace o praktikách připomínajících sexuální nátlak při akcích pořádaných v rámci aktivit Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Je nutné žádat odpovědi i na tyto otázky. Začíná se v plné nahotě projevovat morální pokrytectví samozvaných liberálních elit.

Místopředseda PSP Vojtěch Pikal: Děkuji. Seznámím Sněmovnu s omluvenkami. Pan ministr zdravotnictví Adam Vojtěch se nám omlouvá od 12 do 15 hodin z pracovních důvodů. Pan poslanec Bělíca se omlouvá od 15 do 19 hodin, od 15 do konce jednacích doby z pracovních důvodů. Paní poslankyně Červíčková se omlouvá mezi 12.11 a 19. hodinou, respektive do konce jednacích dne z důvodu nemoci. Pan poslanec Jáč se omlouvá mezi 15. hodinou a půlnocí z rodinných důvodů. Pan poslanec Kaňkovský se omlouvá ze 108. schůze mezi 12. a 15. hodinou a pan poslanec Lipavský se omlouvá mezi 12. a 13. hodinou z pracovních důvodů.

Také Sněmovnu seznámím s tím, že mi byla doručena nějaká dohoda, že bychom tedy pokračovali v našem jednání i přes čas, který je běžně vyhrazen obědové pauze, nicméně připomínám, že v 15 hodin je zařazena další mimořádná schůze, takže nejpozději ve 14.50 budeme muset přerušovat toto jednání. A nyní s přednostním právem paní předsedkyně Pekarová Adamová. Prosím, máte slovo.

Poslankyně Markéta Pekarová Adamová: Vážení páni ministři, paní ministryně, vážené paní kolegyně a kolegové, vážení hosté, po delší době zase máme možnost naše jednání mít otevřené, což mě těší. Ráda bych vyjádřila hned na úvod poděkování všem těm,

kteří se skutečně upřímně a dlouhodobě věnují tomuto tématu, které je opravdu velmi nelehké, do určité míry stále tabuizované a které si naši pozornost rozhodně zaslouží. Chci také vyjádřit podporu všem obětem sexuálního násilí, pronásledování, nátlaku, všech dalších forem, i obtěžování, které je za hranou slušného chování, všem těm, kteří jsou jeho oběťmi, ať už jsou to ženy, děti či muži a ať už je na nich páchá kdokoli.

Věřte mi, že kauza, která vznikla kolem našeho kolegy Dominika Feriho, pro nás není ničím příjemným a lehkým, a myslím si, že se do toho umí všichni z vás, kdo máte trochu empatie, vžít, že tato věc skutečně pro nikoho, ale opravdu pro nikoho příjemná není. Mě by však mrzelo, kdyby z toho všeho vznikl pocit, že pro nás v rámci TOP 09 je to téma takové, jak tady bylo v předchozích dvou příspěvcích popsáno. To chci zásadně odmítnout a myslím, že mé výroky, které v různých médiích i rozhovorech k tomu zazněly, jsou všeřikající a každý si je může dohledat. Já zcela odsuzuji jakékoli násilí obecně, obzvlášť to, které je pácháno vůči opravdu bezbranným lidem, vůči obětem sexuálního násilí chovám obrovskou úctu, a jak jistě někteří víte, tak tomuto tématu se věnuji nikoliv na základě reakce na jednu kauzu, jeden čerstvý případ, ale dlouhodobě, a to i formou určité detabuizace nevhodného chování, nikoliv jenom toho, co je už přímo za hranou trestněprávní. A stejně tak se společně s organizacemi, které toto téma řeší dlouhodobě, pomáhají obětem, nad redefinicí právě tohoto trestného činu znásilnění delší dobu už konzultuji a bavím a spolupracuji na tom, abychom i v českém právu tuto definici změnili. Považuji to za velmi důležité právě s ohledem na to, aby mnohem větší počet obětí našel odvahu k tomu, co je zcela jistě nepříjemné, totiž takovýto trestný čin nahlásit, řešit a dále se snažit o to, aby zkrátka došlo k potrestání viníka. Víme přece všichni, že z těch dostupných dat se tak děje jenom u jednotek procent, maximálně 15 % obětí, a to je skutečně velmi málo. S tímhleťm je právě potřeba pohnout.

Nicméně nedá mi to, abych tady neodhalila trochu i to pokrytectví, které tady cítím. My přece jako poslanci Parlamentu České republiky máme už dávno, opravdu velmi dávno tady mezi tisky i úmluvu, která se právě těchto věcí týká a která naší vládou byla schválena už v roce 2016, už v minulém volebním období. A za těch pět let, kdy jsme mohli ratifikovat tuto úmluvu, které se říká Istanbulská, tak se k tomu vládní strany neměly, a co se týče všech těch zákonů, které se tady nabízí novelizovat, tak jsem také nezaznamenala příliš velkou snahu o to, aby se tak stalo. Vládou poslední, která se tomu výrazně věnovala, byla ta, v níž byl ministrem spravedlnosti Jiří Pospíšil, a to už je opravdu velmi dávno. Pojdme si tedy říci zcela upřímně, že snaha, která je čtyři měsíce před koncem volebního období, tak můžu určitě navázat na tu veřejnou debatu, která už běží i bez našeho ohledu, bez nás, bez našeho přispění, ale že tu hlavní příležitost jsme v tomto volebním období promeškali. A já na nikoho neukazuji prstem a neříkám, kdo z nás je toho vinen. Já jenom říkám, že to tak zkrátka je a že je tedy fér, opravdu fér to tady také připomenout.

Samozřejmě budu velmi ráda, pokud usnesení, které paní kolegyně navrhuje, bude přijato. Já osobně, pokud tady v tu chvíli budu moci být, protože se budu muset zhruba na hodinu vzdálit ze Sněmovny, tak pro něj budu hlasovat.

Nicméně je potřeba se právě přesunout od jenom řekněme deklarácí k nějakým činům a ke konkrétní úpravě. Zaznamenala jsem i v této oblasti pozměňovací návrhy, novinku, která zaznívá právě od tady přítomné paní navrhovatelky a dalších poslanců a poslankyň, která by měla do českého zákona, trestního zákoníku, právě redefinicí přinést, a bohužel právě od organizací, se kterými dlouhodobě spolupracuji na tomto tématu, zejména Amnesty International, mám už teď zpětnou vazbu, že předložené návrhy nepovažují za dostatečné. Proto si myslím, stejně jako už tady zaznělo od pana kolegy předsedy Michálka, že tady to téma si zaslouží opravdu hlubokou diskusi a nelze takovéto změny připravovat ukvapeně, šít je horkou jehlou, ale je zkrátka nutné je velmi důkladně diskusi podrobit, což budu velmi ráda, pokud se ještě stihne v tomto volebním období. Ale řekněme si, že od těch organizací,

kteří se tomuto tématu dlouhodobě věnují a které skutečně tu erudici mají, srovnávají i legislativy ostatních zemí, minimálně aspoň Evropské unie, je dobré se poučit v tom, že bychom neměli udělat unáhlený krok, kterého pak budeme moci třeba i litovat. Když už ta úprava konečně vzniká, pojďme ji vylepšit tak, aby skutečně pomohla, aby skutečně nevnášela třeba ještě více otazníků či slabých míst, ale aby se dalo hovořit o změně, která v určitém slova smyslu bude natolik kvalitní a stabilní, že setrvá po dalších mnoha letech.

Dámy a pánové, věřím tomu, že debata dnes pro mnohé nebude úplně snadná, ale já chci moc poprosit a požádat vás o to, aby byla kultivovaná, protože toto téma, a zejména ti, jichž se bezprostředně týká, pokud se stali bohužel oběťmi takovýchto činů, je opravdu velmi složitá a ožehavá. A proto si myslím, že bychom do toho neměli tahat ani žádné migranty, ani podobné záležitosti, tak jak se tady pan předřečník pokusil, ale víc ho komentovat nechci, a proto si myslím, že bychom se měli zdržet právě různých invektiv a hledět na podstatu té věci, jak můžeme tomuto tématu, a zejména těm obětem skutečně reálně pomoci. Děkuji za pozornost.

Místopředseda PSP Vojtěch Píkal: Děkuji. A nyní paní ministryně Benešová s přednostním právem, připraví se paní místopředsedkyně Černochová. Prosím.

Ministryně spravedlnosti ČR Marie Benešová: Dobré odpoledne, vážený pane předsedající, dámy a pánové. Chtěla bych tady zmínit několik podstatných věcí za Ministerstvo spravedlnosti.

Víte, já nemám ráda situace, kdy s nějakým mediálně extra zvláštním případem se bourá zákoník, v daném případě trestní zákoník, zvyšují se trestní sazby a tak dále. Považuji to za extrémní záležitost a nerada na to slyším. V daném případě jsou tady požadavky na zvýšení trestních sazeb za znásilnění. Já to slyším a musím tady Sněmovnu upozornit, že to jde proti moderním trendům trestní politiky, zejména v západních zemích, a nerada bych, abychom se zařadili k těm balkánským zemím. Tak to jenom na úvod.

Patříme ke státům s největším počtem vězněných osob. Neustále je nám to vytýkáno, proto děláme ty odklony a tak dále. Chápu, že trestný čin znásilnění je zvlášť závažný trestný čin, a neměli bychom být benevolentní, ale nemůžeme také podléhat hysterii. Odborná veřejnost po zvyšování trestních sazeb v této oblasti ani nevolá, to je potřeba zdůraznit. A tady kývající paní profesorka Válková mi dává za pravdu. Zvýšení trestních sazeb nic neřeší a je potřeba se věnovat osvětě, prevenci a pracovat spíš s tou rodinou i s těmi poškozenými.

Já bych ráda zdůraznila, co Ministerstvo spravedlnosti udělalo zejména pro ty oběti. Tak předně, v rámci (sněmovního) tisku 624 jsme společně se Senátem obětem znásilnění výslovně přiznali statut zvlášť zranitelné oběti. To je docela významné hledisko a posun před. Mají právo na bezplatného zmocněnce, mají právo na odbornou pomoc psychologickou, poradenství, sociální poradenství, právní pomoc a tak dále. V rámci (sněmovního) tisku 980 ministerstvo navrhuje zpřesnit znění § 18 odst. 1 o obětech trestných činů, které omezuje možnost kladení otázek směřujících do intimní oblasti vyslychané oběti. Já si myslím, že i policie už je velmi dobře vyškolená, a sama jako advokátka, když jsem takovéto trestné činy zastupovala, vím, že na výslech oběti se vždycky dává nejzkušenější pracovnice z dotyčné služebny, která velmi citlivě s těmi oběťmi pracuje a velmi citlivě je vyslychává. Ve strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021 až 2030 je potom Institut pro kriminologii a sociální prevence zaúkolován tak, že má zmapovat a vyhodnotit stávající trestněprávní opatření, která jsou aplikována vůči pachatelům domácího násilí. Tam řadíme i tyto trestné činy.

Pokud jde o další opatření, samozřejmě náklady psychoterapie a jiné odborné pomoci, které by měly odstranit utrpené újmy, tak tam je navrhováno, že dostanou i právní pomoc, a nejenom tedy právní pomoc, ale i finanční pomoc.

A nakonec zdůrazňuji i v podstatě ochranu oznamovatelů. V rámci nového zákona o ochraně oznamovatelů je to (sněmovní) tisk 1150, který prošel prvním čtením. Tak i zde oznamovatel takového jednání, které má znaky trestného činu, kam řadíme i tyto trestné činy, tak zde jsou určitá pravidla, která zvýhodňují ty oznamovatele. Je to zákaz odvetných opatření, mobbingu, bossingu, ostrakizace a tak dále. Takže tudy myslím cesta vede.

A jinak pokud jde o ty sazby, tak já tady mám taková lehká srovnání, co jsem připravila pro tuto Sněmovnu. Pokud jde o srovnání trestních sazeb se zahraničními úpravami, tak relevantně zejména § 185 odst. 2 trestního zákoníku, za který hrozí dva až deset let odnětí svobody, to je tedy u nás to klasické znásilnění. Podle německé úpravy tady máme trestní sazbu šest měsíců až pět let, takže vidíte menší. Dánská úprava je nula až osm let, belgická úprava pět až deset let, švédská dva až šest let, rakouská dva až deset let – ti to mají stejné – a lotyšská čtyři roky až deset let. Takže mám za to, že není dán důvod pro to, aby se zvyšovaly trestní sazby, že jsme plně v normě, a patříme dokonce k těm přísnějším státům.

Pokud jde o další, tak jsem byla ráno seznámena se dvěma pozměňovacími návrhy, které tady ve Sněmovně vznikly. Je to ten užší v rámci tisku a potom ten širší. Nevím, jestli jsou kompletní, ale pokud jde o ten užší pozměňovací návrh, je to zpřesnění skutkové podstaty trestného činu znásilnění a sexuálního nátlaku, tak tady jsme se radili na našem legislativním odboru a dospěli jsme k určitému neutrálnímu stanovisku. Je to tedy na vás a my nebudeme určitě proti, když to upravíte v této podobě. Pokud jde o ten širší návrh, zde už máme výhrady, a tady potom dávám negativní stanovisko.

To je asi vše, co jsem k tomu chtěla říci, a doufám, že budete rozumní a že to vyřešíte ke spokojenosti. Děkuji.

Místopředseda PSP Vojtěch Píkal: Děkuji. Budeme pokračovat. Než dám slovo paní místopředsedkyni, ještě seznámím Sněmovnu s omluvenkami: paní poslankyně Mračková Vildumetzová se nám omlouvá od 12.30 do konce jednacího dne z rodinných a zdravotních důvodů, pan poslanec Vymazal se omlouvá dnes od 9 do 9.35 z osobních důvodů a pan poslanec Polanský se omlouvá z dnešní schůze od 12.30 do 14.30 z pracovních důvodů. Prosím, máte slovo.

Poslankyně Jana Černochová: Děkuji, pane místopředsedo. Paní ministryně, dámy a pánové, násilí na ženách a problematika znásilnění nesmí být tabu a musí být předmětem veřejné diskuse. To zcela jistě nikdo nepopírá, ale naopak, toto téma nemá být politizováno, zneužíváno jako předvolební téma, nesmí se stát předmětem závodu o to, kdo navrhne přísnější tresty nebo absurdnější pravidla, která by měla tyto negativní jevy eliminovat. Pokud chceme tyto negativní jevy skutečně eliminovat a pokud chceme, aby bylo více pachatelů dopadeno a postiženo, musíme diskusi o této problematice racionalizovat. Násilníci často svou oběť znají dlouho, dokonce mohou být přímo z rodiny, mohou to být rodinní příslušníci, ale mnohdy jde i o psychické narušené osoby, které jednají impulzivně, pod vlivem emocí, alkoholu, drog, dalších návykových látek nebo psychických potíží, a rozhodně je, dámy a pánové, neodradí to, že by jim hrozil přísnější trest. V momentu, kdy útočí, nad trestem nepřemýšlejí, a tím spíše ne, když procento dopadených a potrestaných je nízké, a tudíž se sebestřísnější zákony jeví jako neúčinné, ať už kvůli důkazní nouzi, nebo kvůli pomalým soudům nebo neefektivitě soudnictví.

Jednou z hlavních příčin, proč je procento nahlášených a potrestaných násilných činů nízké, je samozřejmě nedůvěra obětí v soudní systém a orgány činné v trestním řízení obecně, obava z reakce veřejnosti, z medializace, ale i důkazní nouze u těchto trestných činů. A ani v těchto ohledech situaci bohužel nezmění jen pouhé zpřísnování trestů nebo ještě důslednější a detailnější právní úprava mezilidských vztahů. Úlohou zákona totiž není napravovat morálku lidí a společnosti, například měnit pohled společnosti na oběti znásilnění nebo dávat lidem přesný návod, jak v jednotlivých životních situacích postupovat, tedy například nutnost jednoznačného souhlasu před pohlavním aktem, ale dávat jasné mantinely, co pro naši společnost přijatelné je a co přijatelné není.

Nejsem přesvědčená, že prostým zavedením definice sexuálního násilí založené na nutném souhlasu situaci zlepšíme či vyřešíme, a spíše se domnívám, že tento krok vyvolá ještě více nejasností, více otázek, povede k potřebě ještě detailnější právní úpravy, což je vždycky špatně. Zároveň nevidím garanci, že by tento krok snížil počet sexuálních deliktů, dodal na sebevědomí obětem a posílil jejich právní postavení. Zároveň je zde nepopiratelné riziko zneužitelnosti tohoto modelu ke společenské likvidaci domnělých pachatelů, což může přinést srovnatelné fatální následky, s jakými se musí vyrovnat oběti sexuálního násilí. Tato prostá změna legislativy, která fakticky přenáší důkazní břemeno na obviněného, byť je mnohdy říkáno, že tomu tak není, není dle mého názoru vyvážená. Tím netvrdím, že současná situace vyvážená je nebo že by byla ideální.

Co tedy udělat? Jsem přesvědčena, že musíme ještě více podpořit oblast prevence. Zvyšování trestů není prevence, je to jen snaha odstrašit pachatele, ale ta se od určitého stupně bohužel jeví jako neúčinná. Za mě je daleko důležitější o této problematice nahlas mluvit, detabuizovat ji, věnovat jí pozornost, dávat potenciálním obětem návod, jak se bránit, poskytovat jim podporu.

A stejně tak je třeba posílit a podat pomocnou ruku těm, kdo se stanou skutečnými oběťmi, vybudovat instituce, které jim pomohou, kam se nebudou muset bát přijít, kde naleznou právní i jinou pomoc. Musíme se také více zaměřit na fungování a efektivitu orgánů činných v trestním řízení a soudů a také na úroveň jejich etiky, aby se oběti při nahlášení trestného činu setkávaly s pochopením a nehrozila jejich dehonestace. (Poslanci před řečnickým pultíkem se hlasitě baví v lavicích.) Vstřícnost, empatie, rychlost a profesionalita by měla být základním kamenem pro obnovení důvěry v soudní systém, aby se tyto velmi citlivé trestné činy projednaly co nejdříve, oběti nebyly vláčeny po soudech a naopak viníci byli rychle známi a efektivně potrestáni... (Poslankyně Černochová se otáčí k předsedajícímu.) To nejde.

Místopředseda PSP Vojtěch Pikal: Já vám rozumím, paní poslankyně. Poprosím všechny vaše kolegy a kolegyně, aby nerušili poblíž stolku pro řečníka. Když je nás tady tak málo, tak se to hodně rozléhá. Prosím, pokračujte.

Poslankyně Jana Černochová: Děkuji, pane místopředsedo. Samozřejmě už dnes existuje celá řada judikátů soudů, které je dobré vnímat, protože praxe bývá dynamická a neustrnula jsem v původních záměrech zákonodárců. V neposlední řadě se v žádném případě nezříkám ani diskuse o úrovni trestů, nicméně tu bych uvítala v daleko širším kontextu, abychom neopakovali chyby v minulosti, kdy disproporce v trestech je bohužel v našem právním řádu značná. ODS chce rozhodně tuto diskusi otevřít a podílet se na ní. Měli bychom se podívat na trestní sazby komplexně, přehodnotit reálnou škodlivost jednotlivých skutků a negativních společenských jevů a tresty určit přiměřeně. Chceme tak činit, ale ne na základě politických proklamací, deklarací čtyři měsíce před volbami. Chceme tak činit

výhradně na základě odborné diskuse, bez emocí, dojmologií, ne pod vlivem aktuálních mediálních kauz.

Chtěla bych vám připomenout, že ODS byla i v minulosti tou stranou, která se stavěla na stranu obětí násilných činů a sexuálního násilí. V roce 2009 právě za naší vlády došlo ke schválení nového trestního zákoníku, který přinesl nové kategorie trestných činů v oblasti sexuálního násilí, jako je přechovávání dětské pornografie a zneužití dítěte k výrobě pornografie, nebo zcela novou úpravu sexuálního nátlaku a vymezení sazeb trestů. V roce 2012 jsme pak prosadili úpravu zákona o obětech trestných činů, která přinesla právo na poskytnutí odborné pomoci obětem – psychologické, právní, sociální poradenství, různé programy pomoci právní, případně zdravotní – která by v některých případech měla být poskytována zdarma nebo rozšíření okruhu příjemců peněžité pomoci obětem trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a děti, které jsou oběti trestného činu týrání svěřené osoby, pokud jim nevznikla nemajetková újma.

V letošním roce jsme také podpořili senátní návrh úpravy trestního zákoníku, která rozšiřuje okruh obětí trestných činů s právem postavení zranitelné osoby i na oběti trestných činů znásilnění, týrání svěřené osoby a týrání osob žijících ve společném obydlí. Zranitelné oběti mají právo na citlivější vyšetřování případu, například u jejich výslechu není pachatel, mohou mít také bezplatně svého zmocněnce.

Jako starostka vnímám tuto problematiku jako důležitou a pro oběti domácího a sexuálního násilí se snažíme na Praze 2 udělat maximum. Věnujeme se proto podpoře obětem a organizacím pomáhajícím obětem trestných činů. V loňském roce naše radnice podpořila aktivity Bílého kruhu bezpečí a zahájila společný program Praha 2 – městská část vlídná k obětem, spočívající v aktivitách vedoucích ke zvýšení informovanosti občanů, úředníků, sociálních pracovníků, policistů, strážníků o obětech trestných činů, o jejich potřebách, o jejich právech, o jejich postavení v trestním řízení a o možnostech pomoci.

Na území dvojky chceme centrum pomoci obětem domácího a sexuálního násilí, které může mít celou řadu podob – od zdravotní péče po tu právní, konzultační včetně zastupování. Tím chci zdůraznit, dámy a pánové, že tedy i role samospráv je velice důležitá, a také v tomto stát může více motivovat obce, města a i kraje, aby se této problematice věnovaly a našly svou úlohu, jak pomoci. Rozhodně chceme společnost vnímavější k tématu násilí na ženách a netolerující jakékoliv jeho formy – nejenom na ženách, násilí může být páčáno i na mužích. Usilujeme o zvyšování kvality života obětí domácího a sexuálního násilí prostřednictvím zvyšování odbornosti, efektivity a dostupnosti systému pomoci. Musíme ale postupovat tak, aby přijímané změny nebyly překotné a nepřinesly více škod než užítku.

Závěrem chci zdůraznit, že tuto problematiku nelze vnímat ani paušálně, ani černobíle. Byla bych ráda, aby výsledkem nejen této dnešní diskuse byl vyvážený stav naší legislativy, která obětem násilí pomůže, ale zároveň bude garantovat, že zde nebude probíhat hon na čarodějnice.

Místopředseda PSP Vojtěch Píkal: Děkuji a pan ministr Plaga nám omlouvá svou nepřítomnost dnes ze 107., 108. i 109. schůze z pracovních důvodů. Tím jsme se nevyčerпали, přednostní právo ještě pan poslanec, předseda Bartošek. Prosím.

Poslanec Jan Bartošek: Děkuji za slovo, pane místopředsedo. Za KDU-ČSL mohu říct, že už v roce 2010 a dřív – díky Janu Kasalovi – byli lidovci ti, kteří přišli s návrhem definujícím domácí násilí, a jsem rád, že toto téma, tento termín a tento problém našel tehdy řešení v rámci naší společnosti. Za KDU-ČSL mohu říct, že jakékoliv formy násilí, mezi něž patří ať už domácí násilí, a to ať už fyzické, psychické, sociální, ekonomické nebo sexuální,

dále týrání či zneužívání, to ať už u žen, mužů, dětí, seniorů nebo u lidí s hendikepem a zvláště zranitelných, razantně odsuzujeme. KDU-ČSL vždycky stála a stojí na straně obětí, které se často neumějí bránit. To, že jsou bity, verbálně zraňovány, psychicky deptány, sociálně izolovány nebo ekonomicky omezovány, nebo když jim je například odpírán přístup k penězům, k sociálním kontaktům, tak to jsou věci, které se bohužel stále v naší společnosti dějí.

Jsem přesvědčen, že je potřeba se k tomuto tématu opakovaně vracet a také toto jednání je potřeba odsoudit, a to jak jako společnost, tak jako jednotlivci, a naším úkolem je, abychom jako politici našli a také podpořili ty nástroje, které budou tuto problematiku řešit, ale také které budou především obětím lépe a více pomáhat a je také chránit.

Ve společnosti bohužel stále panuje mnoho mýtů ve vztahu k obětem násilí, například že kdyby oběť chtěla, tak přece vyhledá pomoc, nebo že se jí násilí asi líbí, nebo že se násilí týká pouze sociálně slabých rodin. Vážný a velmi dominantní mýtus, tedy omyl, je, že se násilí netýká široké společnosti. Tyto mýty, nebo chcete-li lži, je velmi těžké vykořenit, a v jejich důsledku se často oběti bojí svoji tristní situaci řešit. Berou to jako svoje selhání, stydí se a dost často mají pocit viny. Dost často jsem se ve své předchozí terapeutické praxi s těmito případy setkal. Jejich strach je umocněn ještě víc, pokud se někomu svěří, a dost často to bývají jejich nejbližší, jako jsou rodina nebo přátelé, a velmi často se stává, že nenajdou pochopení a že se bohužel těmto obětem nevěří.

Oběti jsou vždy překvapeny ze situace, která se jim stala anebo děje. O to strašnější to je, že jde v drtivé většině případů o člověka, který je jim znám anebo je jim nějakým způsobem blízký. A z toho důvodu také není nic divného nebo výjimečného, že často trvá i několik let, než oběť vyhledá pomoc. V případě, že se oběť odhodlá incident nahlásit, ji čeká martyrium výslechů na policii a u soudu a často se pak stává, že oběť lituje, že to vůbec nahlásila, protože ty případy často nejsou o tom, jaká je paragrafová sazba, ale také o tom, jakým způsobem se k obětem tohoto násilí přistupuje. Ne vždy je to děláno s citem, s empatií k tomu, co se stalo, a je to i o nějaké vnitřní práci a vedení a vzdělávání i členů policie, kdy například žena poté, co přichází s tím, že na ní bylo spácháno násilí, by měla najít toho, kdo si s ní povídá, ženu nebo někoho, kdo je na to speciálně školen.

Bohužel tento mnohdy necitlivý přístup, ale nechci mluvit pouze o policii, ale i toho dalšího okolí, tak bohužel se stává, že tato oběť je často sekundárně zraňována, a ani tato atmosféra nepřispívá k tomu, že by oběti násilí přicházely s tím, že jsou připraveny a rozhodnuty to řešit, protože nechtějí být opakovaně zraňovány. Trend týrání a sexuálního násilí bohužel narůstá a to, co ukazují současné statistiky, je i to, že tisíce dětí uvažují o sebevraždě. Nutno dodat, že zhruba 2 400 případů, které loni například Linka bezpečí řešila, se týkalo psychických potíží a také sebevražedných tendencí, a je to asi čtvrtina telefonátů. Často jsou to oběti a bavíme se o dětech, kdy jsou to oběti trestných činů, šikany a i znásilnění. V takových případech se těmto mladým lidem, můžeme říct i dětem, chce umřít a sebevražedné tendence vidí jako jediné možné východisko. Bohužel i toho jsme součástí a i na toto musíme najít řešení.

Dalším důležitým tématem v rámci této Linky bezpečí jsou potom rodinné problémy, rozvody rodičů, a jak už jsem řekl, domácí násilí. Také máme formy pomoci pro oběti násilí. To, co je v praxi používáno, tak první je institut vykázaní, a to je pravomoc policie, která může násilníka okamžitě vykázat z obydlí na 10 dnů. Dále možnost podání trestního oznámení na týrání osobou žijící ve společném bytě či domě, dále pomoc poraden, azylových domů, krizových linek, dále sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, pomoc OSPODů, tedy sociálně-právní ochrany dětí, anebo mobilní aplikace Bright Sky a další. Moje kolegyně Pavla Golasowská se tomuto tématu věnuje již přes rok a na základě mnoha jednání, seminářů a konzultací s organizacemi, jak již říkám, věnuje se této problematice již přes rok a jednala

například s Amnesty International, organizacemi Locika, Konsent, Linka bezpečí a mnoho dalších, již připravuje anebo připravila tyto legislativní změny.

Jednou z nich je přesná definice domácího násilí, a to v zákoně, protože se ukazuje, že domácí násilí je nedostatečně definováno, kdy v zákoně není přesně domácí násilí definováno a dochází k zaměňování definice domácího násilí. Dále je potřeba se věnovat změně definice znásilnění. A tady jsem přesvědčen, že jistě to vyžaduje právní úpravu, ale je potřeba jasně v tomto duchu vychovávat naše děti a dospívající mládež, že prostě ne znamená ne, víc se o tom nediskutuje a toto rozhodnutí z jedné či z druhé strany je prostě nutné respektovat.

Je také třeba říct, že v Poslanecké sněmovně již dlouhou dobu má kolegyně Pavla Golasowská nahraný pozměňovací návrh ke sněmovnímu tisku 980, trestnímu zákoníku, za svěřením dítěte do moci jiného, obchodování s dětmi, prodej dětí, dětské prostituce, dětské pornografie, zvýšení trestu za dětskou pornografii, šíření dětské pornografie na sítích a obchodování s dětmi. Dále je připravená novela, která chce změnit trestní postihy za výše zmíněné násilí i na dětech i dospělých, které vnímáme stále jako velmi nízké. Agresoři si musí být dobře vědomi dopadů za své spáchané činy a zde chci říct, že kolegyně Pavla Golasowská také cílí na stalking.

Dále nám chybí jistá odborná praxe. Jsem přesvědčen, že těm, kteří páchají násilí na druhých, můžeme jim myslím jasně říkat, že to jsou tyraní, tak bohužel v současnosti neexistuje žádný legislativní postup, který tuto terapii a práci s tyraní neřeší. Dále musí nastat postih za sexting. Týká se to zneužití rozesílání fotografií po rozchodu teenagerů, a nejenom teenagerů. Často se stává, že oběti takového chování, šikany přes sociální sítě, neunesou a spáchají sebevraždu. I nedávno jsme byli svědky tohoto případu. A i když tyto smutné případy nekončí sebevraždou, tak jsou to zranění, která si ti lidé nesou doživotně. Je to otázka ponížení, dehonestace a v podstatě i velké komplikace v případě navazování dalších partnerských vztahů. Jsem přesvědčen, že to je věc, která se týká z větší části dospívajících a mladších ročníků, ale toto je věc, kterou bychom také měli řešit.

Je to samozřejmě v praxi otázka financování a zde bych se chtěl přimluvit za to, že je potřeba najít peníze na poradny, terénní služby s rodinami s dětmi a další služby, které budou pracovat s oběťmi násilí. Tady z mé strany, protože vím, že rozpočet už prošel vládou v jednom čtení, tak abychom si toho byli vědomi. My jsme vždycky v terapeutické komunitě říkali, že kapka prevence je vždycky účinnější než následný kýbl léčby. To znamená, jsem přesvědčen, že je to otázka prevence, ale je to také otázka výchovy v rodinách, hodnotového ukotvení, kdy děti by měly být vedeny k tomu, že se rodiče ctí a že násilí ve vztazích je naprosto nepřijatelné.

Naším úkolem je také, abychom zajistili dostatek odborníků, psychologů, terapeutů, sociálních pracovníků, psychiatrů, a to zejména dětských, protože se ukazuje, že tento problém je potřeba řešit již v dětství, a to na základních školách. Týká se to například nedostatku pomoci pro týrané a zneužívané děti. Zde existuje pouze pražské centrum Locika a já jsem přesvědčen, že toto odborné pracoviště by bylo důležité mít v každém kraji.

A také jsem přesvědčen, že bez ohledu na to, kdo bude do budoucna vládní koalicí, že to není otázka politická, ale že to je otázka čistě lidská a hodnotová a že by měla probíhat permanentní veřejná kampaň, protože důležitá je prevence, osvěta a také podpora rodinného života. Něco můžeme změnit zákony, můžeme upravit paragrafové znění, ale alfa a omega jsou naše vzory, nás jako dospělých, jak se k sobě chováme v rodinách, jak se k sobě chováme navzájem, a to si myslím, že je náš největší úkol. Děkuji.

Místopředseda PSP Vojtěch Pikal: Děkuji, a jelikož nemám další přihlášky s přednostními právy, zahajuji všeobecnou rozpravu, do které máme 12 přihlášek. Než dám

slovo panu poslanci Janulíkovi, tak vás ještě seznámím s omluvou ministra zahraničních věcí Jakuba Kulhánka, který se nám omlouvá od 13 hodin do konce jednacího dne z pracovních důvodů. Prosim, pane poslanče, máte slovo.

Poslanec Miloslav Janulík: Děkuji za slovo, pane předsedající. Vážená paní ministryně, kolegyně, kolegové, značně prořídla pravá část sálu, no, proč jsem se přihlásil do rozpravy? Odpověď je jednoduchá. Na rozdíl od vás téměř všech, protože docenta Svobodu tady nevidím, jsem za svůj odborný život vyšetřoval nemálo obětí znásilnění, takže jistě dovolíte, když řeknu, že představu mám asi řekl bych větší než vy všichni, kteří tady k tomu... aspoň tedy hodnotím předřečníky, kteří o tom hovoří, nechci tedy samozřejmě, ženy jsou ženy, ty to vnímají samozřejmě ženským pohledem. Já mám ten mužský pohled na věc, ale samozřejmě ten odborný, tak proto si dovoluji k tomu vystoupit.

Na začátek bych jenom tak lehce zhodnotil vystoupení svých předřečníků: zase jsme viděli defilé přednostních práv a všichni se shodli na jednom, předvedli nám tady mistrovský pons asilinus (asinorum), já bych řekl přímo pons elephantinus (elephantinum), že to nebyl ani oslí, ale sloní můstek, že se lehce odklonili od tématu, dostali se k tomu, k čemu chtěli. Chápu, že ta medicínka jim nechutná. Je to jejich vlastní medicína, protože jsme nevím kolik – snad desítek – mimořádných schůzí k čemukoli se tady odehrálo, a samozřejmě z drtivé většiny jsou to schůze svolávané opozicí k čemukoli, a teď najednou samozřejmě se situace trošičku otáčí. Já jistě chápu kolegy, že jim je to nepříjemné, no ale jak říkám, je to jejich vlastní medicína, tak to musí strpět. A řekl bych, že to, že třeba musím říct: kolega Bartošek tady najednou nekřičí, hovoří klidně, takovým mollovým tónem, a já jsem zvyklý z pléna, že vždycky na nás křičí, a hlavně nám vysvětluje, co jsme to za lidi, že jsme schválili to nebo ono. A najednou je to všechno, že by oko nezůstalo suché, je to pěkné, jsou to krásné ochotnické výstupy, všichni tady pochválili svoje strany, jak ty strany vlastně pro ty oběti už dávno dělaly a dělají a jak je to všechno výborné, jak jsou tady ty podpůrné a nepodpůrné věci a tak dál.

Musím tedy opravdu ze své praxe říct, že když už k tomu dojde, tak je každá rada dobrá. Tyto řeči o tom, že to je nešetné, nebo že ti lidi se bojí to nahlásit – ta problematika je tak strašidelně složitá, vleče se celou historií lidstva a je to souboj, z mého pohledu medicínského, je to souboj mozkové kůry a prastarých mozkových struktur, které mají na starosti rozmnožování. Tak to prostě je a v momentě, kdy mozková kůra prohraje, dojde k tomu, k čemu by dojít nemělo, alespoň ne v 21. století v civilizovaných společnostech. Víme jistě, že i dneska existují státy a společnosti, které to mají jinak, které to mají v uvozovkách řekl bych postaru, ale ta problematika je strašně složitá. Rozhodně si nemyslím, že v tom bych se s kolegy předřečníky i s kolegyněmi shodl, že pouhá úprava trestu tady nic neřeší.

Myslím si, že díky pokroku je trošku lepší důkazní pozice, protože díky DNA analýzám je dneska možné daleko větší zpřesnění, dohledání osoby pachatele a tak dál a tak dál, protože samotné vyšetření po znásilnění je velmi obtížné a velmi obtížné se, pokud tam není vyložene DNA analýza, dá cokoli dovozovat. Není to vůbec jednoduchá věc, zejména tedy s ohledem na to, že chceme rozšířit pojem na to, že ta – postaru to bylo – že aktivně se brání a vyjadřuje nesouhlas fyzicky. My to chceme rozšířit na řekl bych verbální věci, kdy ten odpor opravdu je vyjádřen pouze verbálně, protože opravdu může dojít k tomu, a i jsem to zažil a slyšel, že žena řekne, že je tak v šoku, že není schopna vůbec ničeho, protože obava o život, o záchranu holého života, je silnější. Tam opravdu i v případě oběti nastupují tyto atavismy a naše pudové záležitosti, kdy se bojíme o holý život. Takže pojmout to nějak zákonně je strašně složitě.

Víte, že zákon je jenom řekl bych morálka, která je napsaná, a na druhou stranu musím říct, že pokud ti jedinci, ti pachatelé nejsou vyložene nějak asociální, třeba z prostředí

dětských domovů, tak je někdo vychoval, a ten, kdo je vychoval – většinou toho muže porodí žena, matka a ta ho má vychovávat, ta mu vštěpuje nějaké zásady, názory. Takže tam vidím začátek něčeho, protože pokud ten člověk nemá vytyčované hranice – a vidím to, jak se dneska vychovávají děti, že se jim žádné hranice nevytyčují prakticky v ničem, tak jak třeba naší generaci se ty hranice vytyčovaly, a já vždycky říkám v nadsázce, že když se mě ptají, jaký je můj názor na tělesné tresty dětí, že já jsem byl tělesně trestán jako dítě, když jsem si to zasloužil, a nedopadlo to tak úplně špatně – takže to je taky... považuji to za určitý druh biologického chování a to se strašně těžko mění. To ani zákony, a my víme z medicínské praxe, že ani diktátoři nedokážou měnit biologické chování druhu homo sapiens. A tady se dotýkáme našich samotných kořenů našeho vývoje, našeho bytí, a je to strašně obtížné.

A vy říkáte, politizovat to a tak dál před volbami – vždyť vy jste na to mistři, vždyť vy všechno zpolitizujete, a hlavně před volbami jakékoli věci dáte tu pachuť, tu konotaci, ze všeho uděláte politikum a problém. A teď se samozřejmě dovoláváte toho, aby se z toho to politikum nedělalo, protože holt padla kosa na kámen. Vybrali jste si jedince evidentně nezralého, kterého jste adorovali a udělali jste z něj modlu, a on svoji odpovědnost neunesl.

Někde jsem četl tu konotaci, že kdyby celá věc nepraskla, tak ten člověk se mohl stát advokátem a působil (by) v celém systému orgánů činných v trestním řízení, justice a tak – prostě o to je to pikantnější. Ale na druhou stranu, všude je něco. Podívejme se na problémy kléru, řeší se to v mnoha státech, zneužívání a tak dál. Společnost jde prostě strašně rychle někam jinam, než samozřejmě ty zákony na to vždycky reagují ex post, a tady je to evidentní, protože zákonodárce před X lety nepočítal s tím, že existují chemické látky, které někomu nasypete do pití, a tím si zajistíte jeho bezbrannost. S tím se prostě nepočítalo. Dneska je to lehce dostupné a lehce použitelné, takovéto věci, a i policisté vám řeknou, že se s tím setkávají čím dál častěji, a zkušenost lidí, kdy potom nemají ani paměťovou stopu na něco takového, tak je samozřejmě mnohdy – ze zkušenosti řeknu, že je ještě horší, než když si pamatují nějaký nepříjemný akt. Ale to, že vlastně neví vůbec, co se dělo, ta bezmoc je nejenom fyzická, ale i mentální, úplně absolutní, tak s tím se nepočítalo nikdy v historii. A teď jsou k dispozici a běžně dostupné takovéto látky, které vás prostě zbaví možnosti na cokoliv reagovat a ani si to nebudete pamatovat. My je užíváme samozřejmě v medicíně, ale jak říkám, jsou lehce zneužitelné.

Já vím, že prostě je to velmi nepříjemné. A zrovna to přichází v takovouto dobu, a my jsme si to nevymysleli. Vy pořád říkáte, jak jo, ale my jsme to už řešili. My jsme chtěli, a zrovna ta vaše strana – těch sedm trpaslíků už tady nesedí z té topky – tak už jste to prostě chtěli řešit a doteď jste to nevyřešili. Já vám to ani v podstatě nemůžu mít za zlé, protože to je tak složité a tak obtížné. Mě kolegové upozorňují, že tam chybí, že to nemusí být jenom vůči ženám, že to může být i vůči mužům, protože i takovéto případy jsou a není jich tak zas málo, jak bychom si mysleli. I ti muži mohou být obětí toho. Ale já zas samozřejmě... je to zcela namístě. Ale jak to kolegové říkají, varoval bych před tím, abychom nevyhlídli z vaničkou i dítě. Opatrně jako na lékárnických vážkách bych zvažil to, určitě se nepřikloním k tomu, aby se zvyšovaly tresty. Tím se nic nevyřeší.

Prostě pokud někdo překročí hranice, tak to, že tam bude sazba nějaká jiná, to ho neodradí. Ale musím říct z praxe, že takové ty brutální akty, které jsme vidali přes čtyřiceti, třiceti lety, ty už dneska nejsou zas až tolik časté, spíš se objevují ty nové druhy, tak jak jsem o nich mluvil. A také si ale musíme uvědomit, že existují případy – a také jich není málo – kdy se to využije řekl bych vyloženě k vydírání – že prostě k tomu aktu třeba dojde, po nějaké dohodě a že to bude za úplatu, a ta dohoda pak není dodržena a ta dotyčná to nahlásí jako znásilnění anebo to použije k vydírání a tak dál. A to se strašně těžko hodnotí, strašně těžko se to dokazuje, tam opravdu pak stojí většinou tvrzení proti tvrzení a tak dál. Já to jenom uvádím, abychom si byli vědomi, co všechno se za tím skrývá, protože ono se to lehce načte

někde z Googlu, a když vám někdo, nějaký piárista něco nachystá, tak to tady přečtete, ale je to opravdu strašně složité. Navíc říkám: vždycky ta mince má dvě strany, protože sedí tady muži, sedí tady ženy, volá se po vyváženosti a tak dál.

Takže zvažujme, zvažujme. Nevím, k čemu dojdeme, když prostě za posledních X let tato vážená Sněmovna k ničemu zásadnímu nebyla schopna dojít. Akorát... opravdu mně, bych řekl, slovy zakladatele ODS z vašich úst, mně zní téměř půvabně řeči o tom, že by se to nemělo politizovat a že bychom k tomu měli přistoupit odpovědně a slušně a tak dál a tak dál. Říkám, oko mně nezůstalo suché. Opravdu kdybychom vám opláceli stejnou mincí, tak jako vy nám, tak to byste se divili, ale to patří asi jinam. Takže já tolik toho, co jsem k tomu chtěl říct. Není to jednoduché, nebude to jednoduché. Nemyslím si, že dneska v tom dokážeme nějakým způsobem rozlousknout, ale je dobře, že ta debata začala a doufejme, že nějaký smysluplný konec to najde, protože jsme povinni reagovat minimálně na to, že se změněná situace proti zákonodárství, které bylo před desítkami let, a kdo ví, co přinese příští rok a přes příští rok, jaké možnosti se objevují. Podívejte se, jaká je obrovská přístupnost pornografie. To v dobách našeho mládí prostě nebylo myslitelné. Dneska je to v podstatě běžná součást života dětí a nikdo s tím nic neudělá.

Říkám, velice těžko jakýkoliv parlament ovlivní zákony, podstatu, biologickou podstatu druhu homo sapiens a jeho biologické chování. To je velmi obtížné, to si diktátoři zkoušeli. S oblibou říkám, že můžu tady podat pozměňovací návrh ke gravitačnímu zákonu, my ho tady můžeme schválit, ale nic to nezmění na tom, že upadnu a rozbiju si hubu. Děkuji. Na shledanou. (Potlesk z řad ANO.)

Místopředseda PSP Vojtěch Pikal: Děkuji. Dovolím si podotknout, že celý název bodu, který se nám nevešel na tabuli, je zpřísnění trestu za násilné chování vůči ženám a dalším možným obětem a nepodmíněné tresty za znásilnění.

Nyní chtěla reagovat paní poslankyně Černochová, nicméně se musím omluvit panu poslanci Kopřivovi, který byl přihlášen s přednostním právem. Paní poslankyně chce reagovat jenom s faktickou poznámkou – s přednostním právem. V tom případě má přednost pan kolega Kopřiva se stanoviskem za klub České pirátské strany. Prosím.

Poslanec František Kopřiva: Děkuji za slovo, pane předsedající. Vážené kolegyně, vážení kolegové, vážená paní svolavatelko a předkladatelko usnesení. Myslím, že statistiky o počtech spáchaných a hlášených odsouzených znásilnění, tak jsme za poslední týden četli a slyšeli mnohokrát: jak už zaznívá, hlášeno je asi 5 % případů z odhadovaných 12 000 ročně, které se v ČR odehrají. Až 70 % obětí nevyhledá vůbec žádnou pomoc, tedy ani policie, ani například nějaké terénní sociální pracovníky nebo psychologa a tak dále. Mnohokrát také slyšíme otázky, proč se nebránila, proč nekřičela, proč to nenahlásila, proč s ním šla do bytu nebo na party. Mýty a argumentační fauly jsou opakovaně vysvětlovány a vyvraceny, to dneska uslyšíme asi ještě mnohokrát. Já bych tedy místo dalších statistik si dovilil přečíst tři konkrétní příběhy, které můžete – a další – najít na webu beztrestu.cz.

První příběh: "Můj bývalý manžel byl učebnicový manipulátor. Když jsme spolu začínali, choval se jako ten nejúžasnější chlap. Postupně ale začaly přicházet výčitky, podezírání, zákazy, výbuchy vzteku, bití. Trvalo to sedm let. I když mě jeden den zbil tak, že jsem musela na pohotovost, druhý den přišel jako by nic a chtěl sex. Mně se to nejdřív hnusilo a brečela jsem u toho, za to mi ale nadával. Později jsem to přežívala tak, že jsem se snažila prostě vypnout, jako bych tam nebyla. Když se rozběhlo trestní řízení, pořád se mě někdo ptal, jestli jsem se bránila a proč jsem se nebránila, pořád dokola. Už jsem z toho byla úplně

vyčerpaná a měla jsem sto chutí zeptat se toho soudu, jestli oni by kopání do břicha snad brali jako předehtu."

Další příběh: "S přítelem jsem začala chodit před maturitou. Už na začátku jsem mu řekla, že můžeme spolu dělat všechno, jen ne klasický vaginální styk. Měla jsem k tomu své důvody, v dětství jsem zažila zneužívání. Příteli jsem se to ale styděla říct, tak jsem mu svoje rozhodnutí nějak nevysvětlovala. Na začátku to bylo v pohodě, respektoval mě. Pak ho to ale začalo čím dál víc štít. I kluci v partě na něj měli divné narážky. Říkali, že se akorát snažím být něčím zajímavá a žádný problém ve skutečnosti nemám. Asi po půl roce vztahu se stalo, že mi to prostě udělal, i když jasně věděl, že to takhle nechci. Já jsem se absolutně na nic nezmohla. Nebránila jsem se, jen jsem tam ležela. Vůbec jsem nečekala, že by byl něčeho takového schopný. Bylo mi pak hrozně. Hned potom jsem se s ním rozešla. Doteď jsem sama a neumím si ani představit, že bych si zase pustila někoho k tělu."

Poslední ilustrativní příběh zní takto: "Před několika měsíci jsem byla pozvaná ke spolužačce na filmový večer, kde nakonec několik lidí zůstalo na přespání. Byli jsme v bytě čtyři. Dvě kamarádky spaly na posteli, já na gauči a dole na matraci spal kamarád, se kterým jsem se ve škole ani ten večer nějak zvlášť večer nebavila. Uprostřed noci mě najednou stáhl z gauče dolů a začal mě svlékat. Byla jsem jako paralyzovaná a nebyla jsem schopna se bránit. Zpětně nevím, proč jsem ho nemohla zastavit. Ráno jsem promluvila o tom, co se stalo. Kamarádky mi nevěřily, že mě znásilnil. Proč jsem tedy nekřičela a nebránila se? On popíral, že by mě do čehokoliv nutil. Já jsem ale věděla, že jsem sex nechtěla. Jen jsem byla v šoku z toho, co se děje. I po delší době se stále cítím hrozně, zneužitě, špinavě. Zraňuje mě i přístup okolí."

Vážené kolegyně, vážení kolegové, co tyto tři příběhy spojuje? Ve všech těchto případech, ale i těch dalších došlo k pohlavnímu styku, nebo jak vykládá zákon, přímo k souloži, aniž by žena chtěla. Ani jedno z popsaných jednání není podle současné definice v legislativě kvalifikovatelné jako znásilnění. Definice aktuální, definice znásilnění, zahrnuje pouze případy, kdy byl pohlavní styk vynucen buďto násilím, nebo pohrůzkou násilí, pohrůzkou jiné újmy, případně, kdy pachatel k činu zneužil bezbrannosti té oběti. No jo, jenomže za bezbrannost v tomto případě soudy nepovažují stav, který popisuje tolik obětí, jako ztuhnutí, zamrznutí, paralýzu, kdy oběť ze strachu nebo šoku překvapivě, neočekávaně situaci není prostě schopna projevit odpor. A to ani fyzicky, ani slovně.

Současná legislativa prostě počítá jen s případy nějakých objektivních vnějších tlaků na oběť, jako je bezvědomí nebo mdloby, silná opilost, nebo když jde o děti nebo naopak osoby vysokého věku nebo třeba oběti trpící duševní chorobou. Jenomže to není žádná povíadačka nebo teoretizování, ale to se prostě děje běžně, je to častý jev, popisují to jak samotné oběti, ale hlavně i psychologové a odborníci: říká se tomu disociativní stupor. To je objektivní stav, lékařsky, vědecky popsaný, kdy dochází k výraznému snížení nebo úplnému vymizení volných pohybů a normální odpovědi na zevní podněty. Vyšetření neukazuje žádné somatické příčiny, ale je zde jasný doklad psychogenního příčinného vztahu k nedávné stresující události nebo problému. Já se snažím být empatický, ale sám si to nedokážu představit, nevím, k čemu to přirovnat. Ale taky jsem zažil případy, kdy třeba se má poskytnout první pomoc a člověk prostě v prvních vteřinách ztuhne, zažívají to třeba oběti autonehod. Taky si nedokážu úplně představit, jak bych reagoval, kdyby na mě někdo naběhl s mačetou, nevím, jestli bych byl schopen a jak bych byl schopen se bránit, ale věřím obětem, že to prostě objektivně není možné.

Obdobně pak nejsou za znásilnění kvalifikovány případy, kdy oběť ohrožení předpokládala v kontextu situace nebo se neodvážila projevit odpor, který by byl jako takový podle práva kvalifikovatelný. To znamená zase nějaký třeba podřízený vztah, nebo pokud je to vyloženě nějaká slavná osobnost, třeba filmový producent, nebo nevím, třeba nadřízený,

politik a tak dále. Definice znásilnění, která by byla založena na faktu, zda byl sex dobrovolný, by takové případy postihla.

Teď se dostávám k tomu, jak tady moji ctění kolegové zmiňovali, co by se změnilo. My se můžeme naštěstí inspirovat v mnohých evropských státech, mají to upravené v různých státech různě, ale zkrátka jde o to, že soud to vykládá podle toho, jak je to napsané v zákoně, a zákon momentálně nemá dostatečnou definici. A samozřejmě že úplně si neděláme iluze, že by touto redefinicí znásilnění – a já nevím, jaká bude, nejsem právník, budeme k tomu mít seminář, budeme se o tom ještě bavit, ale k nějaké změně by dojít mohlo – aby zkrátka byly postihnutele tyto případy, které jsem četl, a ty v Česku teď nejsou postihnutele. Tam, kde ta změna platí, tak tam by se postihly a myslím si, že to je spravedlivé. Takže jde skutečně o to – teď asi dneska tady ten zákon nenapišeme, ale jde o to, abychom i v usnesení, a my budeme navrhopat doplnění k usnesení paní kolegyně Kořanové, bychom vyjádřili vůli, že chceme zasáhnout do té definice. A teď vůbec nebudu říkat slovo souhlas, nesouhlas – a jak říkám, o tom se budeme ještě bavit a já chci, aby na tom byla všeobecná shoda – ale jde o to, aby se postihly ty případy, kdy se oběť aktivně nebrání právě z důvodu paralýzy.

Nevěřme tedy obchodníkům se strachem a dezinformátorům, kteří se snaží šířit různé hlouposti o písemných souhlasech nebo aplikacích. Nic takového nikde zavedené nebylo, samozřejmě se to nezavede ani v Česku. Nikdo se o to nesnaží. Redefinice znásilnění je sice ne úplně jednoduchá, ale byla by to zřejmá změna, na které doufám, že bude shoda. A hlavní věc je, že do většiny normálních zdravých vztahů a do osobního života lidí vůbec nezasáhne. Nikdo to nebude nijak kontrolovat. Ale jde skutečně o ty případy, kdy dojde ke znásilnění, aby oběť měla zastání a aby to skutečně bylo postižitelné, aby skutečně ty nejhorší případy, aby ti pachatelé třeba nevyvázli s podmínkou, ale aby skutečně to bylo trestáno jako další závažné násilné trestné činy. Jak už jsem zmínil, nahlášen je jen zlomek všech znásilnění.

A má to ještě jednu rovinu, ta případná změna. Nejde tedy jenom o tu složku trestní, potrestat pachatele, ale podle mě neméně důležité, či snad možná ještě důležitější jak pro oběti, jejich blízké a pro celou společnost, je rovina ochrana obětí. Jak už tady zaznělo, bohužel oběti často čelí stigmatizaci, bojí se, co na to řekne okolí. Potom jsou ještě tázány, proč to tedy neudělaly jinak, když byly napadeny, jestli si za to vlastně nemůžou samy. Dokážete si to představit třeba u loupeží? Že si za to třeba člověk může sám, že nemá nainstalovaný nějaký nejdražší alarm a že má jenom dva zámky místo čtyř? Tak to mi přijde úplně ekvivalentní. Nemůžeme prostě házet vinu na oběti.

Takže abychom dokázali poskytnout obětem ochranu a zaručit spravedlnost, je potřeba, aby všichni, kteří s oběťmi přicházejí v tomto pro oběť nelehkém procesu do styku, měli by mít v této oblasti dostatek informací a dovedností od advokátů. Slyšíme o případech, kdy někteří soudci bohužel rozhodují nekvalifikovaně a na základě nějakých předsudků a stereotypů, které jsem právě zmínil. Jejich vzdělávání v této oblasti není bohužel povinné.

Já sám jsem interpeloval paní ministryni Benešovou, abych zjistil, kolik státních zástupců a soudců, kteří tyto případy rozhodují, za posledních pět let nepodstoupilo žádné školení. Budu se těšit na odpověď. A zároveň bych tady chtěl oponovat paní ministryni spravedlnosti, která říkala, že už teď jsou oběti – ona mluvila o domácím násilí, tuším – tak ona říkala, že oběti jsou chráněné. Ale já mám informace úplně jiné od těch obětí – že se třeba u opatrovnických soudů běžně setkává oběť s pachatelem. To mně prostě taky nepřijde normální, když máme trestné činy, kde oběť má zvláštní ochranu, a potom kategorii, kde nemá zvláštní ochranu – tak nechápu, proč tam domácí násilí a sexuální násilí, proč se to nevymáhá. Proč ty oběti nejsou chráněny?

Je tedy potřeba jasně deklarovat, a já doufám, že v tom dnešním usnesení se k tomu dostaneme, že sexuální násilí je závažnou formou násilí. Psychická újma obětí se nesmí brát

na lehkou váhu, stejně jako jejich stigmatizace a sekundární viktimizace. Myslím si, že bychom se měli usnést, že jsme připraveni se pokusit o tu změnu a prosadit změnu definice, aby se postihly právě případy té paralýzy, jak jsem tady zmiňoval.

Sexuální násilí je také velmi tabuizované. Doma se o něm samozřejmě nemluví, ve škole se o něm neučí, čili já jsem i rád, že jsme do toho usnesení dali jak ochranu obětí, tak i nějaký bod k vzdělávání, k osvětě, aby se zkrátka vytvořilo ve společnosti takové klima, že ty oběti se nebojí, že společnost stojí na straně obětí a že oběti mají podporu jak společnosti, tak doufám i této Sněmovny. A je tedy nutné, aby se to téma trochu detabuizovalo, byť chápu, že třeba doma o tom mluvit nemusí být úplně příjemné, ale tak od toho tady máme různé metodiky a třeba i nevládní organizace, které se o to snaží.

Takže já tedy doufám, že dneska přijmeme usnesení, kterým jasně vyšleme signál, že sexuální násilí je v Česku stále problém, ať už si můžeme třeba vytvářet iluze, jaké chceme, tak prostě problém to je vzhledem k těm číslům. Obrovský problém je to, že se to neohlašuje, že se to nepotírá, a je tím pádem nepřímo vyslán společnosti i obětem signál, že se to přehlídí, toleruje, a to je podle mě nepřijatelné, protože sexuální násilí je závažná forma násilí. Je to odporné a je potřeba tento signál vyslat.

Já vám děkuji v tuto chvíli za pozornost a v podrobné rozpravě případně načtu nový bod usnesení nebo doplňující bod usnesení. Děkuji.

Místopředseda PSP Tomio Okamura: Přeji hezké odpoledne. Nyní s přednostním právem paní poslankyně Jana Černochová a připraví se paní poslankyně Taťána Malá. Prosím, máte slovo.

Poslankyně Jana Černochová: Děkuji, pane místopředsedo. Nejprve bych si dovolila reagovat na svého předřečníka, pana poslance Kopřivu, vaším prostřednictvím. Bohužel není pravda, že nápady na různé aplikace a pokusy s nimi by nebyly. Ony už jsou, pane kolego. Momentálně Austrálií hýbe téma nedobrovolného sexuálního styku. Policejní komisař státu Nový Jižní Wales přišel s kuriózním řešením. Navrhuje používání aplikace, která by dávala souhlas k sexu. Politicky a organizace za práva žen myšlenku odmítly. Aplikaci souhlasu se sexem vyvinuli i v Dánsku, avšak nedosáhla v Dánsku příliš velkého úspěchu, takže zřejmě od ní ustupují. Ale tyto tendence tady bohužel už byly.

Ale když jsem se hlásila do rozpravy s přednostním právem, tak jsem chtěla reagovat na kolegu Janulíka, který tady není a který víceméně tady zpochybnil to, že by naše vlády, které tady byly v minulosti, snad udělaly málo pro oběti trestných činů. Není to žádná pravda, pane kolego Janulíku, prostřednictvím pana místopředsedy. Dovolte mi tedy, abych vás trochu edukovala. Je mi líto, že pokud se podepisujete pod schůzi, jako je tato, mimořádnou schůzi, kde se má řešit zpřísnění trestů za násilné chování, že si to alespoň nenastudujete a že tady vlastně říkáte hlouposti.

Česká republika: Poslanecká sněmovna přijala úpravy Senátu ve sněmovním tisku 624. Byla to novela trestního řádu, která rozšiřuje okruh obětí trestných činů s právem postavení zranitelné oběti. Postavení zranitelné oběti budou mít i oběti trestných činů znásilnění, týrání svěřené osoby a týrání osoby žijící ve společném obydlí. Zranitelné oběti mají právo na citlivější vyšetřování případu, například u jejich výslechu není pachatel, mohou mít také bezplatně zmocněnce. A hádejte, kdo ten návrh předkládal do Senátu? Byly to senátorky za KDU-ČSL, pane Janulíku, prostřednictvím pana místopředsedy.

Co udělaly vlády ODS ve věci znásilnění a týrání žen: Byl to nový trestní zákoník v roce 2009, kdy kromě dosavadních trestných činů jako znásilnění, pohlavní zneužívání či

soulož mezi příbuznými byly nově též trestné činy z hlavy přechovávání dětské pornografie a zneužití dítěte k výrobě pornografie. V trestných činech proti lidské důstojnosti jsou zcela nově upraveny trestné činy sexuálního nátlaku a prostituce ohrožující mravní vývoj dětí. Trest za znásilnění odnětím svobody se změnil na 6 měsíců až 5 let. To bylo v době, kdy byla u vlády ODS. Stejně tak se měnily okolnosti pro použití výše trestní sazby, že pokud by byl čin spáchán souloží či jiným pohlavním stykem na dítěti či se zbraní, bude pachatel potrestán odnětím svobody na 2 roky až 10 let. Dále se tehdy měnilo: Pachatel bude potrestán odnětím svobody v délce 5 až 12 let, pokud tento čin spáchá na dítěti mladším 15 let. Tato zásada platí i v případě spáchání znásilnění ve stadiu pokusu, a to proto, že to, pokud tento čin nebyl dokonán, nezáviselo na pachatelově vůli. Dále jsme tehdy změnil: Jestliže bude činem znásilnění způsobena smrt, pachatel bude potrestán trestem odnětí svobody na 10 až 18 let.

Tím to zdaleka nekončí. Úprava zákona o obětech trestných činů na vlády Petra Nečase v roce 2019. Za prvé: právo na poskytnutí odborné pomoci ze strany neziskového sektoru, probační a mediační služby a advokátů zapsaných v registru poskytovatelů služeb, která bude v případě některých skupin obětí poskytována bezplatně. Odbornou pomocí se přitom rozumí psychologické a sociální poradenství, poskytování právních informací, restorativní programy a právní pomoc.

Dále to bylo v roce 2012: Rozšíření okruhu příjemců peněžité pomoci o oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, například u znásilnění, a děti, které jsou obětí trestného činu týrání svěřené osoby, pokud jim vznikla nemajetková újma. Zde bylo právo na odškodnění za nemajetkovou újmu v případě obětí trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, jako je znásilnění či sexuální nátlak, zvýšení poskytované paušální částky. Nárok oběti na náhradu škody či nemajetkovou újmu vůči pachateli bude nově přecházet na stát. Opět to byl návrh naší vlády. Poškozený bude moci také požádat o zabránění kontaktu s podezřelým, při výslechu pak bude mít právo na doprovod jako svého důvěrníka.

Dámy a pánové, uznejte, že tento – snažila jsem se o stručnost – stručný výčet snad jasně dokazuje to, že naše vlády nesešly se založenýma rukama, že jsme se snažili, aby skutečně oběti trestných činů, násilných trestných činů, se domohly nějakého jednak odškodnění, ale i jisté míry satisfakce. Takže bych si vyprošovala, aby kolegové z vládní koalice tady nějakou formou znevažovali to, co tady jednotliví poslanci z těch našich lavic říkají a jak vlastně i vysvětlují, co bylo důvodem, proč některé změny v té legislativě v minulosti probíhaly. Spíš byste se tady po osmi letech vašeho vládnutí měli o tento řečnický pultík prát, aby vy jste tady říkali, co jste udělali pro oběti násilných trestných činů. Co jste pro ně udělali? Neudělali jste ani desetinu toho, co jsme pro ně udělali my!

Místopředseda PSP Tomio Okamura: Tak nyní tady mám faktickou poznámku – Zdeněk Podal. Ten stahuje, respektive není přítomen. A nyní tedy vystoupí paní poslankyně Tat'ána Malá a připraví se pan poslanec František Kopřiva... (Je napsaný na tabuli, ale ozývá se, že už vystoupil.) Už ne, vy už jste vystupoval, právě. Takže se připraví paní poslankyně Jana Pastuchová. Prosím.

Poslankyně Tat'ána Malá: Dobré odpoledne, pane předsedající, paní ministryně, kolegyně, kolegové. Já bych na úvod chtěla poděkovat paní kolegyni Černochové, prostřednictvím pana předsedajícího, za edukativní okénko a okénko pochvaly pro ODS, myslím si, že jsme to všichni ocenili. A teď už bych se ráda vrátila opět ke konstruktivní diskusi, kvůli které, myslím, tady dnes jsme. Já tady nepovedu v tuto chvíli odborný rozbor právní podstaty trestného činu znásilnění a ani nebudu rozebírat dopodrobna detaily toho, k jakým úpravám by měla dospět naše právní úprava, ani tady nebudu láteřit nad tím, jak

skandálně se vyjádřili někteří zástupci TOP 09 ke kauze, která hýbe aktuálně českou společností napříč všemi generacemi, ale budu mluvit hlavně jako žena a jako matka.

Osobně, co se týká tématu sexuálního obtěžování a násilí, jsem vždy byla mnohem rezervovanější a přístupovale jsem k tomu takovým tím postojem typickým pro naši českou společnost. Můj pohled ale na ty události se změnil velmi významně v okamžiku, kdy se na tato jednání dívám očima matky, matky dvou dcer a syna. Dovolím se s vámi podělit o tři skutečné příběhy, budou to trochu jiné příběhy, než tady zazněly.

Studentka univerzity přichází na zkoušku do kanceláře zkoušejícího, zaklepe, on jí otevře dveře, posadí se na místo a řekne, ať studentka vezme místo. Nachází se v malé kanceláři, kde je pouze jeden stůl a jedna židle. Studentka se zeptá, kam se má posadit, a zkoušející suše konstatuje: Sem – a poplácá si na stehno... Nic strašného, pokud si tam nepředstavíte svoji vlastní dceru.

Druhý příběh z jiného pohledu: Korporátní společnost, ve které se bojuje o pozice. Ambiciózní žena si pošle z nezaheslovaného telefonu svého kolegy několik sexuálně laděných SMS zpráv a obviní kolegu ze sexuálního obtěžování.

A třetí příběh: Mladý pár si spolu užívá intimní chvíle a rozhodnou se, že si u toho natočí video. Po nějaké době se rozejdou a ta nahrávka se objeví na pornografickém serveru. Říkáte si, že to je strašné. Bohužel, v dnešní době nic neobvyklého.

Jak už bylo řečeno, zcela se ztotožňuji s tím, aby cílem této schůze nebyla nová kauza Ferigate nebo české Me Too. Rozhodně nepatřím mezi feministky a domnívám se, že cílem našeho jednání by mělo být vydat signál české veřejnosti, že nám není lhostejné toto ožehavé téma. Měli bychom se pokusit upravit český právní řád tak, aby poskytoval možným obětem co největší ochranu. Mezi ty případné oběti sexuálního zneužití ale patří také ti, kteří jsou falešně udáváni jako údajní pachatelé, a na ty je potřeba také myslet. Je nutné, abychom my jako zákonodárci přispěli k tomu, aby se kolem těchto témat nechodilo po špičkách a nebyla tabu. V posledních několika týdnech jsem vyslechla opravdu řadu příběhů, které by se neměly dít, které nikdo neřešil, které zůstaly nepotrestány, které jejich oběti nikdy nenahlásily. Jsou to příběhy ze středních škol, z univerzit, z práce, z naoko šťastných manželství, rodin, z firemních a vánočních večírků. Jsou to příběhy lidí z masa a kostí, které potkáváme, a ve většině případů by nás nikdy nenapadlo, že si něčím podobným mohli projít.

Jak už tady bylo řečeno, statistiky říkají, že až 70 % sexuálního násilí zůstává zamlčeno, protože oběti nechtějí zažívat to, co už jednou zažily, nechtějí opakovat a vysvětlovat, mají strach z viktimizace, také z odsouzení svého okolí. Bojí se toho, že když na jejich těle nejsou stopy fyzického násilí, nebudou schopny protiprávní jednání dokázat, budou zesměšněny a vystaveny společenskému posměchu v případě, že se jim nepodaří prokázat, co se stalo. Z těch příběhů, o kterých jsem mluvila, je jasně patrné, že sexuální násilí nejsou jen modřiny a zraněné tělo, ale především bolavá a na roky raněná duše, narušená sebedůvěra i důvěra v okolí. Já si myslím, že se patří na tomto místě poděkovat všem, kteří se touto problematikou zabývají a obětem těchto trestných činů se věnují. Zaslouží si pozornost, podporu i poděkování. Právě teď je správná chvíle na to, ptát se, zda děláme maximum pro prevenci takového chování, zda policie a orgány činné v trestném řízení citlivě pracují s oběťmi a je-li dostatečně zajištěna bezpečnost obětí, které se rozhodly protiprávní jednání orgánům činným v trestním řízení sdělit.

To je asi vše, co bych vám ráda k tomuto tématu sdělila. A myslím si, že je jasné, že "ne" je "ne". Děkuji za pozornost.

Místopředseda PSP Tomio Okamura: Nyní na faktickou poznámku vystoupí paní poslankyně Helena Válková. Připraví se paní poslankyně Jana Pastuchová. Prosim, vaše dvě minuty, máte slovo.

Poslankyně Helena Válková: Děkuji, pane místopředsedo. Já jsem využila té technické poznámky, jenom abych se ohradila, a ctěná kolegyně, vašim prostřednictvím, paní poslankyně Černochová, slyšela ještě jednou z mých úst potvrzení toho, co zde bylo řečeno paní ministryní spravedlnosti, výčet toho, co jsme my jako vládní koalice v této Sněmovně za poslední jedno období, přidám k tomu ještě druhé období, schválili. Já si to můžu troufnout říct, protože jsem třeba spoluautorkou zákona, který tady byl zmíněn, zákona o obětech trestných činů, a velmi dobře vím, kdo se za něj stavěl, kdo ho psal, jakým způsobem jsme to prosazovali.

Ale o tom nechci hovořit. Vzpomeňte si na trestní řád, novelu, která poprvé zakomponovala možnost mít právní bezplatné zastoupení, kdo ji prosadil, zvláště zranitelným obětím, mezi které patří právě ty, o kterých dneska hovoříme. Za prvé.

Za druhé, a to tady můžu s plnou vahou svého slova potvrdit jako zmocněnkyně vlády pro lidská práva, jsme přijali X dokumentů, schválili jsme strategii rovnosti žen a mužů, která má velmi tvrdá opatření, která byla přijata a která jsou rozpracována do konkrétních aktivit zaměřených na potlačování a prevenci domácího sexuálního násilí. Máme akční program, který vy jste nebyli schopni nikdy před rokem 2013 přijmout. Naopak tam byly neustálé obavy, že jde o – špatně teď hledám slovo – příliš velkou regulaci. Tak my tu regulaci chceme, my chceme regulaci, která bude minimalizovat riziko domácího a sexuálního násilí, a udělali jsme, a opravdu si za tím stojím, toho za poslední léta hodně. Ale není to ještě všechno. To, co by mělo přijít, bychom měli diskutovat zřejmě na některé z řádných schůzí, které jsou naplánované, a tam bychom se měli zamyslet, jestli bychom neměli využít té poslední šance, kterou tady máme, zpřesnit skutkovou podstatu a konkretizovat § 185 znásilnění a korespondující § 186 sexuálního nátlaku tak, aby poskytovala lepší ochranu, a pozor, aby soudci měli vodítka konkrétnější než dosud a nemohla existovat ta současná nejednotná praxe, která vede i k tomu, že se dostatečně nevyužívají trestní sazby, které jinak máme v porovnání s Evropou velmi vysoké. (Předsedající: Čas.) Děkuju.

Místopředseda PSP Tomio Okamura: Omlouvám se. Nyní tedy vystoupí paní poslankyně Jana Pastuchová. Mezitím přečtu omluvu. Pan poslanec Juříček se omlouvá z dnešního jednání od 13.30 do konce jednacího dne ze zdravotních důvodů. Prosim, máte slovo. Připraví se paní poslankyně Olga Sommerová.

Poslankyně Jana Pastuchová: Děkuji, pane předsedající. Vážené kolegyně, vážení kolegové, dovolte i mně, abych se k tomuto bodu, za který jsem velmi ráda, že byl zařazen – děkuji předkladatelce, vyjádřila.

Je to otevřená debata plná emocí. Některým, jak jsem vyslechla myslím v neděli, v jednom pořadu vadilo, že k tomuto bodu není vytištěn žádný sněmovní tisk, o kterém bychom vlastně měli jednat. Mně to vůbec nevadí. Jsem ráda, že se to téma, které je nazváno zpřísnění trestu, otevřelo a že o něm zde mluvíme. Určitě by bylo možné udělat seminář nebo kulatý stůl, ale bylo by to téma opravdu tolik slyšet z tohoto kulatého stolu nebo ze semináře? Já si myslím, že ne. Moc bych si přála, aby i dnešní debata na této schůzi někomu pomohla, pomohla v tom, že se nebude bát jít říct, co se mu stalo – dodáme mu odvalu a ozve se někdo, komu bylo ublíženo a neumí si s tím poradit.

Chtěla bych říct, že já osobně jsem měla v životě štěstí, kolem mě byli vždy muži, kteří byli galantní, podrželi mi dveře, řekli mi, že mi to sluší, někdy mě i přátelsky objali kolem ramen. Možná někdy někdo nevhodně zavtipkoval, ale nikdy to nepřesáhlo nějaké přijatelné meze. Nevidím na tom v tomto smyslu nic špatného. Naopak jako ženě mi to dělalo nebo dělá radost. Každá žena to má ale nastavené jinak – jinak vnímá hranice toho, co jí je příjemné a co už nepříjemné, a tyto hranice, si myslím, je třeba respektovat. Jak říkám, měla jsem štěstí, já jako Jana Pastuchová, jako žena. Jana Pastuchová jako záchranářka už takové štěstí neměla. Jako záchranář, ale původně jako zdravotní sestra na chirurgii jsem se s oběťmi násilných činů, které se týkaly sexuálního násilí, setkala. Častěji to byly opravdu ženy, ale párkrát tam byl i muž. Nikdy to nebyl příjemný zážitek. Jedna věc je zranění těla, kde můžete pomoci jako záchranář či zdravotník hned, ale v tu chvíli je daleko horší zranění duše, psychické trauma, pláč střídá hněv, bezmoc, otázka proč, proč zrovna já. Znásilnění je z pohledu ta nejhorší varianta násilí a následky si ta žena či muž můžou nést celý život. Nevím, kdo z vás se v životě s někým, na kom bylo spácháno sexuální násilí, setkal, já bohužel ano a nemám na to dodnes příjemné vzpomínky. To byl můj pohled zdravotnický.

A pak je tu ještě Jana Pastuchová jako máma a babička. Neumím si představit – a je to noční můra snad každé mámy, každého rodiče – že by někdo mé dceři nebo mé vnučce Josefíně tímto způsobem ublížil. My jako rodičové, konkrétně já mám dceru, a kdo si to prožil, tak asi ví. Když naše pubertální dcery chodily na diskotéky a v noci se nám vracely domů, já jsem do příchodu své dcery neusla v klidu nikdy. Ale ty pocity říkám zná asi každý rodič, nebudu říkat jenom matky, protože jsou to i otcové.

Často se objevují otázky, proč dívky znásilnění ihned neoznámí na policii nebo se nesvěří někomu dříve. I podle odborníků, ale i měla jsem možnost s těmi oběťmi mluvit, je to stud, obava, strach, co to mu řeknou kamarádi, kolegové, v práci, v okolí. Jak říkám, na traumatický zážitek vynuceného pohlavního styku reaguje každá žena úplně jinak. Cílem dnešní debaty by tedy z mého pohledu mělo být to, že vzbudíme emoce, že debatu o tom, co je sexuální násilí, jsme otevřeli, že dáme najevo, že "ne" je prostě "ne" a že mlčení nemusí znamenat souhlas, že ten, kdo jde přes "ne", je násilník.

Jako máma, babička, zdravotník, ale i jako žena budu opravdu podporovat všechny právní úpravy, které zpřísní tresty za tyto činy. Víím, že obětem jejich trauma nesmažeme, ale alespoň tímto jim pomoci musíme a za sebe i chci. Děkuji za pozornost.

Místopředseda PSP Vojtěch Filip: Hezké odpoledne, vážené paní poslankyně, páni poslanci, vážená paní ministryně, budeme pokračovat. Děkuji paní kolegyni Pastuchové, nyní paní poslankyně Olga Sommerová, připraví se paní kolegyně Zuzana Ožanová. Prosím, paní poslankyně, máte slovo.

Poslankyně Olga Sommerová: Pane předsedající, dámy a pánové, předem chci říct, že vítám usnesení, které tady na začátku schůze přednesla paní poslankyně Kořanová. Jak víme, každý rok je u nás znásilněno 7 000 žen. Jedná se tak o nejrozšířenější porušování lidských práv. Ráda bych tu promluvila o Úmluvě Rady Evropy o prevenci a boji proti násilí na ženách a domácímu násilí, vydané v roce 2011. V platnost vstoupila 1. srpna 2014. Za Evropskou unii ji 13. června 2017 podepsala eurokomisařka Věra Jourová.

Úmluvu v roce 2018 ratifikovalo 33 států, všechny ty od nás na západ, odmítají některé od nás na východ. Česká republika podepsala tuto úmluvu v roce 2016 jako jedna z posledních. Ratifikace smlouvy měla proběhnout v roce 2018, ale dodnes ratifikována není. Prevenci spatřuje hlavně v boji s genderovými stereotypy, které ženy společensky profilují

jako slabší a submisivní vůči mužům. Prosazuje podniknout veškerá opatření k ochraně obětí před násilím ze strany pachatele.

A co je důležité, úmluva nově definuje některé trestné činy a požaduje po státech, aby je zavedly do svého trestního řádu. Je to fyzické týrání, psychické týrání, nebezpečné pronásledování, sexuální násilí, znásilnění a sexuální obtěžování. Přes 70 % dotázaných u nás si myslí, že současná situace v oblasti násilí na ženách je v Česku problém. Navzdory tomu ten problém odmítají někteří politici a dogmatické církevní kruhy. Argumentují tím, že úmluva je údajně útokem na tradiční podobu rodiny, že prý definuje třetí pohlaví, což by kazilo mládež na školách. Tato smyšlenka v těchto kruzích stále znovu a znovu obíhá, ač v úmluvě není o třetím pohlaví ani zmínka.

Nepochopitelně se také děsí pojmu gender. Gender je přitom jeden ze základních sociologických pojmů, jehož používání má ve společenských vědách význam a dlouholetou tradici. Pro přijetí je naopak naše největší protestantská církev, Českobratrská církev evangelická. Ráda bych připomněla, že jejími členy byla Milada Horáková a Jan Palach.

Najednou se ukazuje, že spor o tento dokument je jako u mnoha jiných sporů dnešních dnů politikum, že je sporem o naši příslušnost k Západu nebo k Východu, že je sporem mezi svobodomyšlnou částí společnosti a některými konzervativními silami. Přitom naprostá většina lidí v Čechách, v Česku, je přesvědčena, že násilí na ženách je problém. Až v Parlamentu ratifikujeme úmluvy o potírání násilí na ženách, bude to významným signálem pro společnost, že stát bere násilí na ženách vážně, že se s ním nechce smířit.

Nerozumím odpůrcům této úmluvy v Parlamentu, protože nevím, jestli tradiční rodina, kterou se ohánějí, znamená, že v ní rovnost mužů a žen neexistuje. Byla bych ráda, kdyby si tito odpůrci, většinou muži, představili, že někdo beztrestně znásilní jejich kamarádky, kolegyně, manželky a dcery. Nerozumím tomu, když ideologie vítězí nad životem, nad láskou a soucitem s bližním. Děkuji za pozornost.

Místopředseda PSP Vojtěch Filip: Děkuji paní poslankyni Olze Sommerové. Nyní paní poslankyně Zuzana Ožanová, připraví se paní poslankyně Helena Válková. Prosím, paní poslankyně, máte slovo.

Poslankyně Zuzana Ožanová: Vážený pane předsedající, vážené dámy, vážení pánové, než začnu hovořit o tom, co jsem chtěla, byla pro mě překvapivá dneska jedna věc – jestli jste si všimli na tabuli, kolik žen je přihlášeno k tomuto tématu. Vezmeme-li, kolik je poslankyň a kolik se jich nyní hlásí, je zjevné, že toto téma zajímá podstatně více ženskou část Sněmovny než mužskou. Nicméně toto téma se týká nás všech – mužů, žen, všech.

Takže nyní k samotnému tématu. Já bych se nezajímala pouze o násilí na ženách. Násilí je na všech – mužích, ženách i dětech. A navíc si přiznejme, že toto sexuální násilí není ohraničeno ani věkem, je to od batolat po seniory. Je třeba si toto připomenout, že kdokoliv může být terčem sexuálního násilí.

Nedávno byl v televizi uveden dokument V síti. Já jsem se na něj podívala. Bylo to pro mě hodně překvapivé, protože mám vnučku ve věku 10 let, a bylo to pro mne i hrozné, když jsem se dívala, jak muži mého věku manipulují s dětmi, ve své podstatě je i vydírají. A co bylo horší, zrovna jsem se na to dívala v té době, dívala jsem se na internet a četla jsem si, jaké dostali sankce za své činy. Ona ta podmínka za to, co jsem viděla v televizi, opravdu nebyla odpovídající sankcí. Domnívám se, že se opravdu musíme bavit i o tom, zda nezvýšit spodní hranici a zda je vůbec vhodné, aby byly dávány podmíněné tresty za ohrožování našich dětí.

Jinak bude reagovat na takovéto násilí žena ve věku 50 let, dokáže si s tím pravděpodobně poradit, ale dítě nebo děvče ve věku 20 let nedokáže reagovat, ještě neví, že se může prostě zachovat trošku jinak. Mějme na mysli právě naše dcery, syny a nechtějme, aby se na nich někdo dopustil sexuálního násilí. I já se bojím o svého syna, nejenom o svou vnučku.

Připomeňme si ještě jeden případ z nedávné doby, o němž se zmiňovalo mnoho médií. Tragický případ se stal v Belgii. Holčička měla 14 let. Spáchala následkem zveřejnění jejího znásilnění sebevraždu. Rodiče nepoznali, že se něco stalo. Takový argument většiny lidí je, že přece by to mělo jít poznat, že přece mají něco na těle, že jsou zraněné ty ženy. Na této holčičce nepoznali nic vlastní rodiče, akorát ta holčička, když viděla, co se stalo – nejenom že si zažila znásilnění, zažila si také internetovou šikanu. Mimochodem, domnívám se, že s tímto tématem souvisí i tato oblast, a je to oblast, co všechno se dává na sociální sítě a zveřejňuje na internetu. Opravdu mnoho lidí se domnívá, že je to přijatelné, dokud se to netýká jich samotných. Až potom zjistí, že se jim to nelíbí a že jim to vadí. Ale stalo se svým způsobem společenskou normou někoho ponižovat a dávat o tom záznam na internet.

Domnívám se, že se to týká opravdu i tohoto tématu. Víím, že do konce volebního období této Sněmovny se nestihneme zabývat touto věcí, ale domnívám se, že rozvířit odbornou debatu bychom mohli, aby budoucí členové této Sněmovny se zabývali i tímto násilím na internetu.

A já bych chtěla ještě říct jednu věc. Opravdu si myslíte, že ve vašem okolí není žádná žena či muž, na nichž by se dopustil někdo sexuálního násilí? Bylo by zajímavé, kdybychom udělali anonymní anketu i ve Sněmovně. Já se domnívám, že minimálně 10 % lidí by odpovědělo, že to v životě zažilo. Ale proč to nikomu neřekli? Protože by je za to odsoudili. Neodsoudili by násilníky, byly by odsouzeny oběti za to, že si dovolily večer někam vyjít. Domnívám se, že to je velmi špatně. Já sama nechci sedět doma, chci se volně pohybovat. Kolik mužů a žen chodí do práce například na noční směny? Je noc, jdou do práce. Proč by nemohly jít do práce? Pak se řekne, proč tam chodily, kdyby tam nešly, nebyly by znásilněny. Prosím vás, tak to ne!

Kolegyně a kolegové, jít po ulici, do obchodu či na společenskou akci prostě neznamená souhlas s násilím. Nechci sedět doma, chci se volně pohybovat. Domnívám se, že dehonestace obětí opravdu je možná ještě větší problém než samotné násilí.

Místopředseda PSP Vojtěch Filip: Děkuji paní poslankyni Ožanové, nyní paní poslankyně Helena Válková se svým vystoupením, připraví se Věra Adámková. Prosím, máte slovo.

Poslankyně Helena Válková: Děkuji, pane místopředsedo. Milé kolegyně, milí kolegové, mám takovou ambici nebýt moc dlouhá. Je obtížné po tom, co jsem tady všechno slyšela, nekomentovat, ale zůstanu u svého předsevzetí.

Rozdělila bych tu problematiku na tři oblasti. První z nich je faktická, jaké je to skutečně, jak je pravda, že je 7 000 – jenom, nebo tolik – znásilněných v ČR za rok, kdo nám poskytuje a v jaké míře hodnověrné údaje a statistiky, jak ten stav, který tady byl popisován myslím velice dobře na těch příkladech, které tady uváděli poslanci, vašim prostřednictvím, Janulík, ale i paní poslankyně Malá, teď jsme to slyšeli v jiné podobě od paní poslankyně Ožanové, čili jaká je ta skutečná realita. Odpověď na to je, že ať máme svoje osobní příběhy, zkušenosti, emoce, což je naprosto legitimní, tak vždycky bychom měli vycházet ze statistik a z výzkumů, v tomto případě kriminologických i jiných, sociologických, psychologických, které nám dávají objektivnější dispoziční k našemu rozhodování, objektivnější data. A ta nám

ukazují, že vůbec nevíme, kolik a v jakém rozsahu dochází v České republice k tomuto jevu v širším slova smyslu, k sexuálnímu obtěžování a nátlaku, tedy podle trestního zákoníku k sexuálnímu nátlaku, a v tom užším, takovém tom dramatičtějším, jak to všichni vnímají a správně vnímají, znásilnění. Latence u těchto sexuálně orientovaných trestných činů je extrémně vysoká z důvodů, které tady již byly velmi dobře prezentovány.

Čili Institut pro kriminologii a sociální prevenci, který je součástí, organizační složkou Ministerstva spravedlnosti, by jistě měl dostat – a myslím si, že i má v programu, jsem členkou jejich vědecké rady – nejenom domácí násilí, ale specificky sexuální trestnou činnost s tím, že by nejen měla mapovat rozsah problému, ale zjistit pro nás poslance, i když tohle už bude pro poslance příští Poslanecké sněmovny, do jaké míry jsou účinné tresty, které se ukládají pachatelům této trestné činnosti. Jinými slovy řečeno, jestli po výkonu uložených trestů opravdu dochází k tomu, že už takový pachatel se nedopouští recidivy, ať už tedy speciální, stejný trestný čin, nebo obecné, jiný trestný čin. Pokud zjistíme, že stačí mírnější trest, je kulturou evropského právního státu vystačit s mírnějším trestem, pokud nikoliv, tak je to pro nás objektivní signál, že ty ukládané tresty jsou skutečně příliš mírné. Takové statistiky zatím nemáme, speciálně k sexuální trestné činnosti. I proto vítám, že se toto téma otevřelo a jistě by to měl být úkol právě pro Ministerstvo spravedlnosti, respektive jeho Institut pro kriminologii a sociální prevenci.

Pokud jde o tu druhou rovinu, legislativní, nemyslím si, že ji máme úplně ideálně. Byla jsem součástí týmu, který připravoval již zmiňovaný nový trestní zákoník z roku 2009, který je stále platný, nabyt účinnosti v roce 2010, a nemyslím si, že je to optimální skutková podstata § 185 a 186. Něco se povedlo lépe, něco hůře. Rozhodně by si zasloužila revizi, dokonce k tomu jsme i svým způsobem celkovou atmosférou nuceni. Neříkám, že teď a hned a příští týden, nicméně je to naprosto legitimní požadavek veřejnosti, abychom se nad tím zamysleli a zkusili formulovat... Já tady chci poděkovat paní ministryni, že dala k dispozici svůj legislativní tým, a my jsme celý minulý týden relativně intenzivně pracovali na tom, abychom v tom velice krátkém časovém období přišli s určitými návrhy, které můžeme diskutovat v konkrétnější podobě.

Máte je vložené už i do systému v rámci projednávání zákona, který je stále otevřený, bude ve druhém čtení, je to sněmovní tisk 699, který ale má nejenom mezinárodní justiční spolupráci. Víím, o čem mluvím, protože jsem všechny pozměňovací návrhy převzala po Dominiku Ferim, které jsem musela nastudovat, ale kde jsou i novely trestního zákoníku a trestního řádu, a nikoliv malé – tři velké implementace. Tam už máme dokonce i ty lhůty za námi, respektive ty lhůty, které když jsme měli implementovat, tak už uplynuly 31. května tohoto roku, a jednak již teď s tím bezprostředně nesouvisející. Čili tady je otevřená možnost, pokud by se vám líbil některý z pozměňovacích návrhů, a já tedy jsem tam vložila návrh, který tady nebudu představovat a který je takové to minimum možného, a uvidíte i, jestli to minimum možného bude to, co byste si přáli, jakým způsobem byste chtěli zdokonalit, respektive zpřesnit a konkretizovat tu skutkovou podstatu či nikoliv, či jestli to opravdu necháme na příští Sněmovnu.

Čili ta legislativní rovina není úplně optimální a za tím si jako trestní právník stojím bez ohledu na to, že si s tím relativně dobře – relativně dobře – poradila praxe, konkrétně soudy, jejichž judikatura jasně vymezila, co je to třeba donucení, zahrnula pod to násilí, bezbrannost judikovala.

Právě ty návrhy se nespolehají jenom na judikaturu, ale současně již v samotném zákonném textu rozšiřují třeba to, o čem hovořil pan poslanec Kopriva – bezbrannost o další jevy, které přicházejí v úvahu, kdy je třeba ta osoba paralyzovaná strachem o svůj život nebo o zdraví, nebo se dostane do takového stavu z důvodu své závislosti na pachateli, například

vychovatel–dítě ve výchovném ústavu, osoba věřená do výchovy určité osobě a tak dále. Čili pro soudy by to mělo být konkrétnější vodítko.

Já se tímto způsobem dostávám k tomu poslednímu, nejpálčivějšímu problému, a tady bych poprosila o pozornost, protože si myslím, že došlo k nedorozumění. Naše sazby, jak tady bylo velmi hezky a srozumitelně prezentováno paní ministryní, jsou minimálně srovnatelné, ne-li přísnější než v jiných evropských zemích. To, co ale nevíme úplně, protože já neznám ty poznatky, jak tam aplikují konkrétní soudy v těchto případech i sazby, které mají k dispozici. Takže i moje některé kolegyně a kolegové z hnutí ANO říkají: Zpřísníme to, a tady jsme to slyšeli: daleko vhodnější a účinnější by bylo tyto sazby více využívat. A k tomu máme jediný nástroj, pokud nechceme porušit principy právního státu a chceme respektovat nezávislost soudů. Jako bývalá ministryně spravedlnosti poprosím když tak paní ministryni, aby mi napověděla, jestli na něco zapomenou, nebo aby mě doplnila, a škoda že tady není pan ministr Blažek, protože ten by také mohl přispět svojí troškou do mlýna. Jako ministryně, když jsem chtěla něco prosadit, respektujíc nezávislost soudu, tak jsem měla tyto nástroje: porady předsedů krajských soudů, kdy jsem jasně řekla, že je trestně politická pozornost zaměřena na postihy, které jsou velmi nejednotné, různé a ukazují, signalizují, že se nevyužívají trestní sazby, které máme v trestním zákoníku. Čili apel na předsedy krajských soudů, aby tímto způsobem informovali předsedy okresních soudů. Jeden příklad za všechny, podařilo se například, když jsme chtěli přeorientovat – nebo to je příliš silný výraz, možná změnit – trestní politiku při ukládání nepodmíněných trestů ve prospěch finančních trestů, tak toto se také dělo a podařilo se to. Ve vhodných případech soudy začaly ukládat více peněžitých trestů než těch krátkých nepodmíněných trestů. Nestačí to, je třeba takto hovořit i se Státním zastupitelstvím, což je centralizovaná soustava, a ministr spravedlnosti má mnoho možností ne nařizovat, ale doporučovat, kontrolovat, jestli to, co doporučí, jestli se na to ostatní vykašlali, anebo jestli skutečně k tomu proběhly porady. To je první.

Druhá, Justiční akademie. Jak víme, každý soudce má určitý kariérní postup zajištěný jedinečně tehdy, když vykáže výbornou práci, a tu většinou může vykázat jedinečně tehdy, když zná velmi dobře i nové poznatky, judikaturu Evropského soudu, výsledky výzkumů a tak dále. K tomu slouží Justiční akademie, čili Justiční akademie má možnost zaměřit svoji činnost na proškolení právě v této oblasti, aby soudy více využívaly stávajících trestních sazeb, a tím tedy došlo ke zpřísnění trestní represe, ale v tom správném smyslu slova: ne tím, že budeme zvedat trestní sazby a budeme extrémem v Evropě, ale že je dovedeme vhodným způsobem, aniž bychom narušili jejich nezávislost, k poznání, že je třeba v těchto případech využívat to, co už zákonodárce nyní nabízí.

A konečně třetí cesta, kterou si myslím, že (se) postupuje, i když mně se někdy zdá příliš pomalu, to je sjednocování judikatury, kdy Nejvyšší soud má k dispozici nástroje, třeba přijímání ve velkém plénu určitých judikátů, publikování, a to už je závazný pokyn, který – když se tím judikátem neřídí podřízený soud, tak riskuje, že rozsudek bude v rámci dovolání zrušený.

A pak tady pochopitelně správně již zaznělo, že i Česká advokátní komora musí být informovaná, a tak dále. Čili ty nástroje v aplikační praxi se musí používat citlivě, v mezích zákona a ústavnosti, aniž by se ohrozila nezávislost soudů. Nenutit soudy, ale ukázat jim ve světle současné reality, že je třeba to ostří trestní represe využívat více a jednoduše, než tomu bylo dosud.

Dívám se, jestli tady ještě něco mám. Jenom ještě k paní poslankyni Sommerové: no, my jsme zatím – hovořila jste o Istanbulské úmluvě – zkratka, která nebyla zatím projednána vládou, my máme nicméně... já jsem dělala sama tabulku, zjistila jsem, že splňujeme právě, pokud jde o oblast násilí a prevence násilí včetně sexuálního, všechny požadavky už nyní v rámci našeho trestního zákoníku, takže tady nevidím z tohoto důvodu, říkám, z tohoto

důvodu nevidím nezbytnou nutnost ratifikace Istanbulské úmluvy. Tam jsou jiné důvody. Ale speciálně, si myslím, by tady pomohla při vybudování azylových center a dalších, to nezpochybňuji. Nicméně náš trestní kodex už nám teď dává velmi slušný rámec pro posilování jakýchkoli excesů, které jsou za hranicí trestního práva.

A tím bych se vlastně, ano, blížila ke konci se závěrem, že děkuji, že se umožnilo na mimořádné schůzi vytvořit ten časový prostor, že jsme si otevřeli, byť v závěru našeho volebního období, tento prostor, a uvidíme, v jakém módu a čase v něm budeme pokračovat. Ale myslím si, že naše veřejnost, když slyší všechny, kteří tady hovořili, tak nebude pochybovat o tom, že tuto problematiku podceňujeme (?).

A úplně na závěr, já si to prostě neodpustím: ať jsou sebevětší indicie, presumpce nevinny pro mě platí bez ohledu na to, jestli jde o Dominika Feriho, nebo jakéhokoli jiného člověka v ČR, čili já doufám, věřím a vždycky budu stát za tím, že tady nehovoříme o kauze Dominika Feriho, ale o situaci a realitě, která se v průběhu let vyvinula, a bohužel částečně naší řečla bych nevšímavostí byla možná opomenuta a nebylo jí věnováno tolik pozornosti, jaké by jí věnováno mělo být. To je i kritika, která se týká samozřejmě mě. Možná jsem měla také přijít s pozměňovacími návrhy na změnu skutkové podstaty znásilnění a sexuálního nátlaku dříve než v závěru tohoto volebního období. Děkuji za pozornost.

Místopředseda PSP Vojtěch Filip: Děkuji paní poslankyni Heleně Válkové.

Ještě než budeme pokračovat, konstatuji omluvy došlé předsedovi Poslanecké sněmovny, a to pan kolega Jan Jakob mezi 15. a 23. hodinou z pracovních důvodů, od 9 do 11 hodin Miroslava Vostrá z pracovních důvodů a kolega Čížinský od 15.30 z důvodu setkání se zvolenou běloruskou prezidentkou.

Nyní paní poslankyně Věra Adámková, připraví se Patrik Nacher. Prosím, paní poslankyně, máte slovo.

Poslankyně Věra Adámková: Děkuji za slovo, pane místopředsedo, dámy a pánové, obrátím váš zřetel trošku k jinému úhlu pohledu. Nebudu se samozřejmě vůbec pouštět do právních věcí, to mi nepřísluší a také tomu nerozumím. Ale jak tady hovořil kolega Janulík, tak jsem dnes druhý doktor, který hovoří. Já se s těmi oběťmi, musím říci, že dominantně jsou to ženy, ale nikoli pouze ženy, setkávám v ordinaci buď při noční službě, kdy se samozřejmě dělá celkové vyšetření, anebo s určitým odstupem. A jsem člověk, který velmi přísně ve všech případech ctí presumpci nevinny. Čili budeme hovořit obecně, nebudeme se pouštět do žádných detailů, to mi nepřísluší. Nicméně bych byla velmi ráda, kdybychom, anebo příští Sněmovna v této věci, zaujali větší důraz na prevenci.

Důvod: Podívejme se na profil pachatele. Upozorňuji znovu, že to je obecné a je to opravdu velmi obecně možné chápat. Vždycky ten pachatel je nějakým způsobem nejistý sám se sebou. Buď je to úspěch v práci, který je relativní, nebo to je vzhled nebo něco jiného, a má určitou nadřazenou roli vůči té oběti. Takhle ty oběti opravdu chodí. A to nemusí být prosím vás jenom otázka vzhledu nebo otázka postavení v práci. Něčím takovým toto vždycky je. Málodky jsem se setkala s tím, že by došlo k nějakému takovému, buď násilí, nebo k sexuální šikaně, ale říkám, jsou to dominantně ženy, ale máme i muže v ordinaci, byť to není tedy opravdu to gros. A opravdu nepamatuji se, a to už pracuji dlouho, že by to bylo tak, že by to byl neúspěšný člověk, naopak ve většině případů, jestliže tedy nedochází k jiným věcem. Čili já bych byla velmi ráda, kdybychom děti učili už v prevenci, že ony jsou samostatné entity, které mají velký důraz klást na vlastní já.

Důvodem, proč se ptáte potom těch obětí: Proč jste nepřišli dříve? Někdy je tam prodleva pouze několika hodin – čin se stal v sedm a přivezou tu dotyčnou ve dvanáct v noci nebo podobně. Tak naše společnost – a myslím to teď úplně vážně – straní spíše tomu pachateli. Ty oběti se většinou bojí, protože jsou považovány za to, že ony to podnikly, přesně to, co už tu zaznělo: Ty jsi tam chodila, ty jsi se napila. Prosím vás, pouze svatí na obraze jsou svatí. To za prvé.

A za druhé, každý člověk má právo na svobodný život, čili i ty děti to takhle mají. A bohužel, bohužel jsem byla účastna i některých vyšetření u starších dětí, naštěstí to nebyly mladé děti. Ale to je tam, že jim není jasně vštěpováno, že mají říci "ne" za cenu čehokoliv – křiku, kopání a tak dále. Takže ta prevence je tu zanedbávána v tomto směru a my musíme změnit ten postoj. Prostě: Ne, já mám pravdu, a ten člověk, co ode mě cokoliv takového chce, je ten špatný, ne já. A abyste nemysleli, že je to jenom u dětí, tak případ jeden za všechny a který... kolegové říkali příklady, také řeknu příklad.

Paní, 50 let. Odstěhovali se na chatu kousek za Prahu. Sportovkyně, takže zezadu vypadala opravdu výrazně mladší, než byla, a odešla na maliny. Byla bohužel obětí velkého násilí člověka, který byl trestán, bydlel ob dvě vesnice. Takže dopadlo to tak, že on tedy byl nějak potrestán – to ano, a tato paní se musela odstěhovat, protože v té vesnici prostě nevydržela. Takže to je prostě úplně špatně. Musím říci, že máme naprosto pokřivený postoj k tomu. Já bych byla velmi ráda, kdyby se napravil, protože ta oběť je oběť a pachatel je pachatel. Nemůžeme to míchat dohromady a dělat tam nějaké kondicionály: Kdybyste tam nešla, kdybyste něco nedělala. Ano, kdybychom sem dneska nešli, tak tu nikdo není. To samozřejmě je také jedna z variant. Kdybychom měli jiný názor, budou ty debaty vypadat také jinak. To je naprosto legitimní, ale prostě je to tak, jak to je.

A já bych byla velmi ráda, kdyby ještě se udělala jedna věc, a to tedy apeluji na kolegy právnický, protože oni vědí, jak to mají naformulovat. Naprosto tristní pro ty oběti je, že opravdu v tom dokazovacím řízení – a já říkám, chápu a ctím presumpci neviny, čili musíme každému něco dokázat – je opakované, velmi podrobné vyptávání na detaily velmi, bych řekla, pro ně velmi buď ponižující, nebo velmi prostě těžkých chvil. Samozřejmě nevím, jak to zlepšit po právní stránce, ale velmi na to apeluji, kdokoliv se tomu bude dále věnovat, tak samozřejmě aby na to bral ohled, protože některé drobnosti, které neskončily, řekněme, velkým ublížením na zdraví nebo něčím podobným, tak opravdu i z tohoto důvodu nejsou hlášeny, protože ta oběť si řekne, že nebude podstupovat to strašné martyrium, kdy naopak všichni o tom budou vědět, bude se to přetřásat, a že alespoň tímto způsobem se jakoby ochrání. Je to ovšem za cenu toho, že pak nám plní ordinace zejména psychologů anebo somatických nemocí a my se posléze dozvídáme, že vlastně to je důsledek nějaké té šikany nebo i znásilnění, které je.

Pro představu: samozřejmě je tady ještě věc, a to je ta oběť. Každá podle svého se brání a je pravda, že v těch 18, 19 letech, zejména pokud je to nadřizený, a to buď přímý, nebo člověk, který je postavením nepoměrný s tou osobou, se ti lidé víceméně neumí bránit. A pak je tam jedna věc, a to dělají ti pachatelé úplně vážně: oni znevažují tu osobu, kterou si vyhlédli jako oběť. Takže jestliže ta žena přijde a řekne, že on ji obtěžoval – a byla jsem toho svědkem mnohokrát – tak se ozve: A co bych asi na tobě viděl? Tak prosím pěkně, už toto je věc, za kterou se má velmi tvrdě jít, neboť se bagatelizuje: A vždyť se nic nestalo. No, stalo, nestalo, samozřejmě.

Věk vás naučí, že facka může sednout velmi dobře, ale ne každý je toho schopen. Někdy to je ta neúčinnější prevence, ale tu těžko budeme dávat do nějakého zákonného řádu. Čili já velmi vítám toto, že o tom hovoříme, byť tomu předcházely věci, které uvidíme, jak se rozuzlí. A opravdu velmi budu apelovat na všechny, aby prevence se všim všudy byla opravdu výraznější, abychom se jí více věnovali, a možná i některými jinými způsoby dávali

více do terénu, protože tito lidé opravdu se cítí býti pak neschopni čehokoliv, ale je to i v tom, že mají pocit, že jim nikdo nebude věřit anebo že budou naopak muset dělat velmi ne úplně vhodné věci. Takže já za to velmi děkuju. Děkuju za možnost té konverzace a tady těch příspěvků a myslím si, že prevenci musíme určitě do toho začlenit. Děkuji.

Místopředseda PSP Vojtěch Filip: Děkuji paní poslankyni Věře Adámkové. Nyní vystoupí pan poslanec Patrik Nacher, připraví se Kateřina Valachová. Prosím, pane poslanče, máte slovo.

Poslanec Patrik Nacher: Dámy a pánové, kolegyně, kolegové, pěkné odpoledne, paní ministryně. No, já bych nejprve chtěl reagovat na některé věci, které tady zazněly v debatě, a pak bych k tomu řekl nějaký svůj pohled. Za prvé jsem tady zaslechl něco o tom, že se zneužívá jeden případ k nějakému politickému upozorňování na tu věc nebo něco podobného. Já bych toto chtěl důrazně odmítnout. My jsme nesvolávali ani mimořádnou tiskovou konferenci, ani po jednom článku, ani po dvou článcích, ani po deseti článcích, my jsme nesvolávali ani mimořádnou schůzi k tomu tématu, nebo k tomu jednomu jménu, já ho tady nebudu schválně toho poslance nebo bývalého poslance ani jmenovat, abych právě – a nikdo neřekl – nezneužíval té pozice. Ten bod, jak vidíte, se jmenuje zpřísnění trestů za násilné chování vůči ženám a nepodmíněné tresty. Takže my jsme toho skutečně nezneužili a je potřeba to tady znova několikrát podtrhnout.

Jako druhý bod, na který musím reagovat, je, že se tady několikrát objevila Istanbulská úmluva. Tady si myslím, kolegyně, kolegové, že to – aspoň za mě – nesouvisí. My se teď tady bavíme o sexuálně motivovaných trestných činech, o násilí na ženách, zatímco pod pláštěm tohoto – ta Istanbulská úmluva řeší i věci týkající se nějaké genderové... genderových otázek, genderového stereotypu, výchovy a podobně. To jsou dvě úplně odlišné věci. My také, když už tady o tom budeme debatovat, tak je potřeba jít pod povrch. Tohleto je úplně jiná záležitost, takže bych tu Istanbulskou úmluvu a její ratifikaci sem do toho vůbec nemontoval.

A teď tu samotnou věc. Už jsem to říkal na několika fórech, já se na tu celou záležitost dívám úhlem pohledu, jako že mám dceru a syna – což tedy ve skutečnost mám shodou náhod – dceru, která je obětí nějakého násilného trestného činu znásilnění, ale zároveň i syna, který je obětí křivého obvinění. Takhle se na to musím umět dívat a pohybuje se v těchto mantinelech. To znamená to znásilnění a to, co k tomu vede. Proč to někdo nenahlašuje, k tomu já se potom ještě vyjádřím, ale zároveň i k tomu, že tady existují případy křivého obvinění, protože i pak ten obviněný je vlastně v roli oběti. Takhle se na to dívám a podle mě v těchto mantinelech my se pohybuje.

Za mně platí samozřejmě, že "ne" je "ne". Takhle by to mělo za normálních okolností fungovat a to, že projev nesouhlasu nemusí být na základě nějaké fyzické rvačky nebo hlasitého opakovaného nesouhlasu, ještě neznamená, že to není znásilnění. Tady už ty příklady byly, já to nebudu zdržovat. Těch důvodů je celá řada. Někdy je to proto, že ta oběť chrání další osoby, například vedle v pokoji spící děti, prarodiče a podobně. Nebo je v nějakém stavu bezbrannosti, bezvědomí či případně nějakého alkoholového opojení a podobně. O tom ztuhnutí neboli zamrznutí, to asi známe všichni, kteří někdy zažili nějakou autonehodu nebo třeba rvačku na ulici. Každý na to reaguje úplně jinak a nemůže to být důvod toho, říkat, že nejde o znásilnění, protože tam nedošlo ke rvačce, k fyzické obraně a podobně.

Ta čísla jsou celkem jasná. Když se podíváte, tak je nahlášeno nějakých 600 znásilnění za rok podle údajů různých organizací, ale skutečných znásilnění je kolem 12 000. Podle nějaké ankety mělo až 25 % žen nějakou zkušenost se sexuálním násilím, a co mě překvapilo,

dokonce až 8 % procent mužů. To znamená, že to v tom podhoubí je, my se tím zabývat prostě musíme. A jsem rád, že kolegyně Barbora Kořanová přišla s touto iniciativou, ale i s iniciativou pozměňovacího návrhu, který jasně říká, že kdo za použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy vykoná s jinou osobou pohlavní styk proti její vůli nebo kdo s jinou osobou vykoná pohlavní styk, využije toho, že není schopna projevit svou vůli nebo není schopna projevit nebo klást odpor proti takovému jednání – to je přesně popis té situace za mě tak, aby se to zase nezvrhlo na druhou stranu na nějaké souhlasy, formuláře a takové záležitosti.

Na druhé straně nám všem chodí příklady, mně jich také přišla celá řada – nebudu je tady číst jako kolegové – přišly mi samozřejmě i z druhé strany. Tady došlo k tomu, že nějaká slečna chtěla odejít z nejmenované banky, obvinila kolegu ze sexuálního obtěžování a ombudsman té banky to vyřešil tím způsobem, že jí schválili nějaké šestiměsíční odstupné, protože to bylo tvrzení proti tvrzení. A než by se pouštěli do nějaké medializace, tak to vyřešili tímhle způsobem. To znamená, tady skutečně ty příběhy jsou oba, takže takhle je potřeba se na dívat.

Pokud jde o ty tresty, tak za mě – nezlobte se na mě, kolegové, možná paní ministryně tady říkala, že ty tresty jsou podobné jako ve všech ostatních zemích kolem, nicméně to je ta teorie. V praxi, jak jsem si našel, 40 % těchto případů končí podmíněnými tresty, 40%! Tak k čemu nám pak je, že rozptyl je 2 až 10 let, když 40 % končí podmíněnými tresty? Ve Velké Británii jsou to 3 % takových případů. Tak to mi neříkejte, že u nás je nějaká důkazní nouze, nebo jaký je k tomu důvod?

Opět tu připomenu, a říkal jsem to, vy to víte, v jiném bodě, a je to úplně absurdní, že za samopěstování konopí ze zdravotních důvodů v České republice padají vyšší tresty než za znásilnění, a to já prostě tady budu říkat do té doby, dokud se tohle nezmění. My jsme se to pokusili minulý týden tady změnit, ten pozměňovací návrh bohužel neprošel, ale teď to tady máme znovu. Za znásilnění leckdy padají nižší tresty než to, že někdo si doma pěstuje tři rostliny konopí. Už jenom to, že to tady takhle řeknu, tak to zní úplně šíleně, to se na mě nezlobte.

Za mě, já tento bod, ať už dneska skončí, nebo se to nestihne, beru jako takovou prevenci a osvětu. S návrhem usnesení souhlasím, podpořím těch devět bodů, které tady četla kolegyně Kořanová, a myslím si, že je dobře, že jsme se tady o tom bavili, ať už stihneme tu změnu zákona před volbami, po volbách, kdykoli, protože samotná osvěta už vede k nějaké prevenci a možná i k větší odvaze obětí, které nejdřív píšou nám, a možná že se rozhodnou i nějakým způsobem konat. Já vám děkuji za vaši pozornost.

Místopředseda PSP Vojtěch Filip: Děkuji panu poslanci Patriku Nacherovi.

Než bude pokračovat paní kolegyně Kateřina Valachová, konstatuji omluvu došlou předsedovi Poslanecké sněmovny od Josefa Hájka od 15.30 až do 19 hodin.

Nyní tedy paní poslankyně Kateřina Valachová. Ve 14.50 schůzi budu muset přerušit a po vystoupení Kateřiny Valachové požádám předsedy poslaneckých klubů, případně místopředsedy, abychom se dohodli, dokdy přeručíme tuto schůzi, protože žádný jiný záměr jsem zatím neslyšel. Prosím, máte slovo, paní poslankyně.

Poslankyně Kateřina Valachová: Děkuji, pane předsedající. Kolegyně, kolegové, vážená paní ministryně, dovoluji mi, abych také já se vyjádřila k tématu dnešní mimořádné schůze. Pokládám za důležité promluvit nejen za sebe, ale za takřka sedm desítek poslanců a poslankyň, kteří 28. května 2021 podpořili a podepsali toto prohlášení, kterým jsme tehdy

chtěli reagovat na situaci, aby bylo jasné, že poslanci a poslankyně Poslanecké sněmovny jasně stojí za oběťmi veškerého možného násilí, zvláště samozřejmě sexuálního, a nepřejí si, aby do budoucna docházelo ke zlehčování nebo různému ponižování a poškozování obětí při zveřejnění násilí. To byl ten důvod, proč jsme formulovali toto prohlášení, a jak říkám, takřka sedm desítek poslanců a poslankyň se k němu připojilo. Toto prohlášení je samozřejmě i nadále poslancům a poslankyním otevřené.

Chtěla bych také říct důležitou věc, že ačkoli tahle iniciativa začala vznikat z popudu, že se na mě obracely poslankyně napříč politickým spektrem a žádaly mě jako právničku, ale také jako předsedkyni Stálé komise pro Ústavu, abychom formulovaly takovéto stanovisko a prohlášení, následně poslanci, opět napříč poslaneckými kluby Poslanecké sněmovny, se chtěli k tomuto prohlášení připojit. A já si myslím, že je velmi důležité, že takové prohlášení vzniklo a že je to prohlášení společné. Dovolte mi, abych je tady připomněla a za těchto takřka sedm desítek poslanců přečetla: "My, poslankyně a poslanci, vyjadřujeme podporu všem obětem sexuálního obtěžování a sexuálního násilí. Odmítáme jakékoliv formy ponižování a poškozování obětí při zveřejnění násilí. Pokládáme za nebezpečné zlehčování závažnosti sexualizovaného násilí. Jsme pro posílení prevence proti sexuálnímu násilí. Jsme připraveni podpořit posílení práv obětí i zprísňení postihu pachatelů zákonem."

Chtěla bych poděkovat všem pomáhajícím organizacím, které se dlouhodobě zabývají oběťmi sexualizovaného násilí a snaží se v této oblasti zvýšit jejich ochranu, působit preventivně a také změnit pravidla pro postihování takového násilí. Chtěla bych také poděkovat Barboře Kořanové, ale také paní ministryni spravedlnosti, která se na pracovních jednáních skrze své zástupce, legislativce a právničky zapojila do poctivého a věcného hledání řešení. V těchto věcech totiž, pokud jako poslanci a poslankyně chceme opravdu něco dobrého změnit a učinit, musí jít emoce stranou a je namístě zvážit všechna pro a proti, aby nová pravidla pro odhalování takového typu násilí byla účinná a abychom takto rozumně upravili i trestání.

Chtěla bych, kolegové, připomenout, že to bude asi 15 let, kdy se vedla velká společenská veřejná debata na posílení práv obětí domácího násilí, která následně také vedla k tomu, že Parlament zprísnil pravidla pro postihování násilí, zvýšil ochranu obětí z hlediska vykazování ze společného obydlí, ale také zvýšil prevenci a také edukaci naší policie a dalších složek orgánů činných v trestním řízení. Přála bych si, aby tahle naše společná debata a úsilí byly zakončeny podobným směrem a abychom využili tuto veřejnou debatu, kterou dnes dále probíráme na mimořádné schůzi Sněmovny, k tomu, abychom účinným způsobem opravdu zlepšili postavení obětí a abychom zabránili do budoucna tomu, aby se takové násilí dělo, anebo pokud ano, tak v co nejmenší míře, a bylo co nejrychleji odhaleno a postiženo. Děkuji vám za pozornost.

Místopředseda PSP Vojtěch Filip: Děkuji paní poslankyni Kateřině Valachové, a protože máme jenom dvě minuty, paní kolegyně Melková chce vystoupit, tak jí dám slovo. Prosím.

Poslankyně Marcela Melková: Děkuji za slovo. Já bych se tedy také ráda vyjádřila k tomuto problému. Myslím, že bych to taky mohla stihnout, a když to nestihnu, tak se nedá nic dělat.

Není jistě záměrem této diskuse jítřit emoce ve společnosti a generalizovat činy jednotlivců, ale je důležité zamyslet se nad vzájemným chováním mužů k ženám a obráceně. V posledních týdnech jsme svědky událostí, které sice nejsou v naší společnosti úplně běžné,

ale je veřejným tajemstvím, že se tu a tam dějí kolem nás, nebo dokonce také přímo nám a že je to jenom špička ledovce.

Soužití ve společnosti – a zdůrazňuji, myslím tím teď hlavně vztahy mezi muži a ženami – doznalo v běhu doby značných změn. Ženy už nejsou jen chudinkami závislými na svých manželech, kdy poslušně plní, co muži na očích vidí, staraje se o domácnost, o kupu dětí, kmitající celý den kolem plotny a večer radostně uléhající vedle svých mužů. Závislost na mužích se dříve projevovala také na jejich chování k ženám. Zásadní bylo ženu si vybrat, podmanit, řídit a kontrolovat.

Dnes je ovšem situace zcela jiná – a já dodávám, naštěstí. Ženy jsou sebevědomé, vzdělané, muže jsme v lecčem dohnaly, v něčem dokonce předešly, zastáváme vysoké funkce, jsme doktorky, dobré řidičky, skvěle vypadáme a náš sociální status se zásadně změnil. (Velký hluk v sále.) Co se ovšem nezměnilo, je chování některých jedinců. V některých totiž stále přetrvává pravěký pocit, že žena má být dobytá, v mnoha případech za každou cenu. Nic proti chuti každého, ovšem s vlivem roste chuť a leckdo zneužívá svého společenského postavení a pracovní hierarchie k dosažení svých erotických cílů. Nemusíme snad diskutovat o tom, zda to je, či není správné, neboť je nad slunce jasné –

Místopředseda PSP Vojtěch Filip: Já vás, paní poslankyně, přeruším.

Poslankyně Marcela Melková: To je škoda. (Smích a potlesk v sále.)

Místopředseda PSP Vojtěch Filip: A to ze dvou důvodů. A to kvůli hluku ve sněmovně – a to nebylo, kolegové, od vás hezké – a kvůli tomu, že musíme nastavit novou schůzi. Ve 14.50 je po dohodě poslaneckých klubů návrh na přerušení tohoto bodu.

Po poradě s některými zástupci klubů a s paní zpravodajkou navrhuji – a bude to tedy v protokolu - že o pokračování tohoto bodu rozhoduje politické grémium na příští schůzi Poslanecké sněmovny, tedy řádné, tento bod tam bude přeřazen. Předpokládám, že se shodne tak, pokud se nerozhodne grémium, tak organizační výbor ve středu, že by to mohlo být ve čtvrtek po 11. hodině. Ale je to věcí politického grémia, protože všechny předsedy klubů jsem tady k dispozici neměl.

Takže přerušuji 108. schůzi, a to do rozhodnutí grémia o jejím pokračování v posledním týdnu června. Tak to je jedna věc. První vystupující bude paní kolegyně Melková, protože nemohla dokončit svůj projev, a zůstávají nám řádně přihlášené tři v obecné rozpravě a tři v rozpravě podrobné.

Pokračovat budeme v 15 hodin, a to řádně svolanou schůzí na základě žádosti více než 40 poslanců podle § 51 odst. 4, a to 109. schůzí, takže se sejdem v 15 hodin. Děkuji vám.

(Schůze přerušena ve 14.53 hodin.)

108. schůze Poslanecké sněmovny nebyla do konce 8. volebního období ukončena.